

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

ST. RESTRUP HØJSKOLE

ÅRSSKRIFT 1970

ST. RESTRUP HØJSKOLE

ÅRSSKRIFT

1970

UDGIVET
AF ELEVFORENINGEN

BUDOLFI.TRYK - AALBORG
MCMLXX

Kære læser!

Som det er nævnt andet sted i årsskriftet, er denne elevforening en af de største i landet, men nægtes kan det ikke, at der i de sidste par år er kommet flere udmeldelser end nye medlemmer.

Det er alt sammen meget forståeligt. Eftersom årene går, bliver den tid, hvor I var på højskole til et fjernt minde, men forhåbentlig et minde I stadig kan glæde jer ved.

Mon ikke netop det er en væsentlig årsag til, at så mange bibeholder deres medlemskab af elevforeningen trods de mange år, for naturligvis har årsskriftet ændret karakter gennem årene. Det forstanderpar og de lærere, som var på skolen, den gang I var elever, er der ikke mere, og nye er kommet til.

Nægtes kan det heller ikke, at den måde vi driver højskole på i dag, er anderledes end tidligere, og den vil forandre sig endnu mere i årene frem over.

Hvad gør man da, når man sidder som formand for en højskoles elevforening. Vil foreningen kunne leve videre i årene frem over. Er afstandene imellem de ældre og yngre generationer i åndelig henseende og i tid for store til, at det kan lade sig gøre at lave et årsskrift, der både henvender sig til de ældre årgange og samtidig er relevant for de kommende elevhold. Sådanne tanker melder sig nødvendigvis hvert år hos den bestyrelse, der har ansvaret for udsendelsen af årsskriftet.

Det kunne derfor være interessant at høre, hvad den enkelte læser mener. Hvis der således er lyst og lejlighed til det, send os da et brev, gerne med både ros og dadel, men naturligvis er vi mest på jagt efter de gode ideer.

Med venlig hilsen,

Gordon Christensen.

Dannelse og uddannelse

er titlen på en bog, som er udkommet på Gyldendals forlag, Gyldendals pædagogiske bibliotek. Bogen er revideret af Kaj Bonde, Torben Brostrøm, Hans Henrik Færkel, Christian Glenstrup og Peter Schøler.

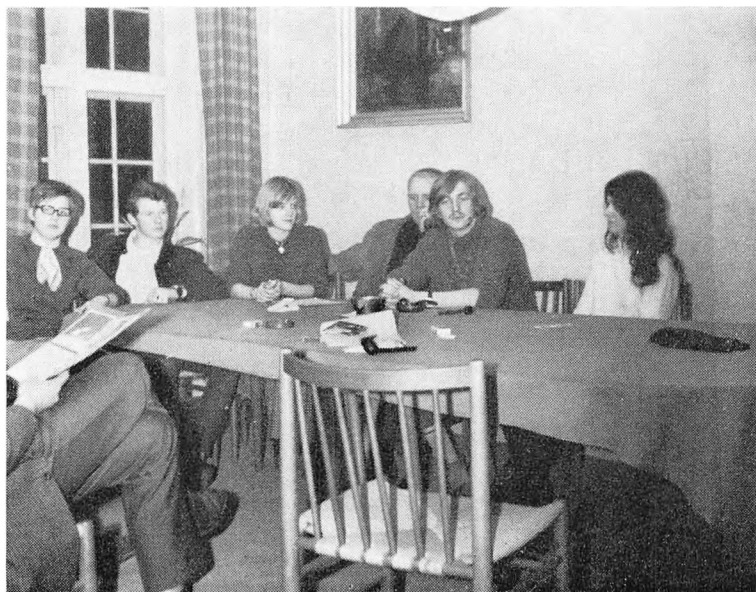
Foråret 1968 henvendte Det Pædagogiske Selskab i anledning af selskabets forestående 150 års jubilæum sig til en række mennesker med et forslag om, at de indtrådte i en studiegruppe, der skulle have til formål i løbet af den følgende vinter at tage spørgsmålet om dannelsesbegreberne op til en fornyet debat ud fra de forudsætninger, der foreligger i vor egen situation og i vor egen tid.

Det blev imidlertid fremhævet over for studiegruppens medlemmer, at man nødtigt skulle nå frem til noget endeligt resultat. Man betragtede studiegruppens arbejde som en indledning, som kunne give anledning til en landsomfattende debat om emnet i studiekredse og lignende grupper samt i artikler i tidsskrifter og aviser og i foredragsform.

Studiegruppen kom da heller ikke til noget endeligt resultat, men mange interessante og værdifulde synspunkter kom frem. Det er nogle af de synspunkter, jeg vil forsøge at fremdrage i det følgende:

Lektor Torben Brostrøm beskæftiger sig med, hvordan ordene bruges og siger bl. a.: måske er det ordenes skyld, sprogets skyld, at vi har så svært ved at finde ud af, hvad dannelse bør være i dag, og hans indlæg munder ud i følgende ord: „Det ser ud til, at det officielle dannelsesideal er en krydsning mellem en gammel vertikal menneskeopfattelse, som sætter ånden øverst, og en nyere horisontal, som er åben ud mod omverdenen og det man kalder den faktiske virkelighed, andre mennesker. Og spørgsmålet er, om man i længden kan opholde sig ved dette kryds, uden at det bliver en korsfæstelse.“

Afdelingsleder, mag. art. Mogens Nielsen taler om „Hvordan dannelsen blev dannet“. Han omtaler grækernes dannelsessyn: at mennesket ikke var født til at være menneske. Det var noget man blev dan-

Fra vinterboldet 1969-70

net til. Han fremdrog en vittighed, som var brugt under en tilsvarende debat i 1960—61. Den lød: Dannelse er det, der er tilbage, når man har glemt alt det, man har lært. Det vil sige, at har man været igennem en eller anden uddannelsesproces, skal den have efterladt et eller andet, der gør, at man i en eller anden henseende er kvalitativt bedre menneske, end man var før man gennemgik processen. Han kommer også om ad den tanke, at det er sproget, der adskiller mennesker fra dyr. Den sproglige uddannelses betydning bliver her igennem en udpræget dannelsesfaktor. I øvrigt påpeges det vigtige i, at man lærer at lære.

Amanuensis, cand. psych. Agnete Diderichsen behandler „Det psykiske Dannelsesgrundlag“. Hun tager 3 muligheder op:

1. Intelligens som en stabil egenskab.
2. Intelligens som resultatet af en modningsproces.
3. Intelligens som resultat af en læreproces.

Hun har taget sit udgangspunkt fra en artikel af Jesper Jensen omhandler „Forskellige intelligensopfattelser og deres pædagogiske betydning“.

Her bliver for punkt 1:

Dannelsesgrundlaget: Barnets medfødte psykiske forudsætninger, den medfødte intelligens og dannelsesprocessen: Den humanistiske dannelse, og den faglige uddannelse, som de medfødte forudsætninger giver mulighed for.

For punkt 2 bliver:

Dannelsesgrundlaget: En medfødt disposition til et bestemt forløb af modningsprocessen og dannelsesprocessen bliver en modningsproces.

For punkt 3's vedkommende bliver:

Dannelsesgrundlaget: En medfødt følsomhed i nervesystemet og dannelsesprocessen en læreproces i videst muligt omfang. Dette indebærer en bestræbelse på at finde frem til undervisningsmetoder, der er så intensive, at man også kan fremme processen hos de svageste børn, d.v.s. de børn, hvis nervesystemer er mest stivnede og mindst modtagelige for påvirkninger udefra. En undervisning af denne art kalder forfatteren *en udviklingsfremmende undervisning* og slutter med ordene: Jeg tror at debatten kommer til at stå omkring dette synspunkt, og det er netop hvad jeg har villet tilstræbe.

Professor, dr. phil. Anders Munk taler om det „Biologiske dannelsesgrundlag“.

Han siger bl. a.: Et menneskebarn er notorisk den levende verdens mest hjælpeløse skabning. Hvordan et menneskebarn ville udvikle sig, hvis det ikke modtog påvirkning fra andre mennesker, kan vi kun gætte på. Det har aldrig været set. Mennesket er simpelt hen bygget til at modtage indlæring. Også han lægger stor vægt på sproget og siger: Det som har været afgørende for menneskets succes i tilværelsen, var alt det, der begyndte med sproget og som fortsatte med alt det, vi kalder kultur i allervideste betydning. Mennesket er dermed også det kulturelle dyr, med kulturoverlevering. Hvis man kan sige, at det er naturligt for en hund at opføre sig som en hund, for en torsk at opføre sig som en torsk, så vil det sige, at det er naturligt for et menneske at opføre sig som et menneske, og det vil sige: handle på grundlag af sin opdragelse, derunder sit ordforråd og sin etik på grundlag af sin intelligens (hvad man nu ellers forstår ved det). Men også at handle på grundlag af sin fantasi, derunder det musiske i mennesket, som jeg godt vil være med til at sætte på en høj plads.

At det er naturligt for mennesket at opføre sig i overensstemmelse med de her optrukne linier er just det artsspecifikke adfærdsmønster hos denne art, Homo sapiens. Men ... det er en overlevering på noget udviklingshistorisk ældre, og det gamle er der ikke forsvunden en tøddel af. Det kan somme tider bringe lidt forvirring i vore begreber, for man tror uvilkårligt, at når der kommer nyt til, så må der også forsvinde noget andet. Men det er der ikke tale om. Vi har fra tiden før dyret blev menneske det hele fælles med de højere dyr, som vi er udsprunget af: territorial adfærd, hakkeorden, aggressiv adfærd, racediskrimination og fremmedhad.

Min hovedtese, siger Anders Munk, der gælder etik såvel som dannelse. Sagens kerne må være dette bud: Du må ikke holde hellige køer!

Museumsinspektør Werner Jacobsen taler om „Muligheden for at skabe en universel dannelse“. Han tager sit udgangspunkt i — og henviser til indlæg og asiatisk tænkning. Han gør det blandt andet ved at fremdrage følgende:

Selv den allermindste partikel

kan ikke løsrives fra universets store mekanisme.

Den er sammen med alle andre partikler

bundet i en INTERAFHÆNGIGHED

det er ALTOMFATTENDE.

Interafhængigheden de partikler imellem

som tilsammen udgør mennesket

ER mennesket.

Interafhængigheden alle partikler imellem

ER Gud.

Hvis de partikler der udgør mennesket

fungerer i overensstemmelse med deres lovbundne interafhængighed

så styrkes mennesket

og styrken fødes via interafhængigheden

tilbage i alle partiklerne.

Men hvis nogle af de partikler der udgør mennesket

ikke fungerer i overensstemmelse med deres lovbundne

interafhængighed

så er de en kræftsvulst, der svækker mennesket

og svagheden fødes via interafhængigheden

tilbage i alle partiklerne

og MENNESKET bliver til JORD.
Hvis mennesket erkender interafhængigheden mennesker imellem
så styrkes FÆLLESSKABET
og fællesskabets styrke fødes tilbage i alle individer.
Men hvis mennesket i tøjlesløst krav på frihed
ikke vil erkende sig interafhængigheden
så nedbrydes fællesskabet
og mennesket skriger af angst i sin ensomhed
For FÆLLESSKABET ER INTERAFHÆNGIGHEDEN.
Hvis vor klodes menneskesamfund
erkender interafhængigheden
der omfatter hele universets vældige mekanisme
så styrkes den universelle mekanisme
og den føder sin styrke tilbage i vor klode.
Men hvis menneskesamfundene i forblændet selvforherligelse
ikke erkender vor klodes interafhængighedsforhold til universet
så sønderdeler GUD vor klode i sine enkeltpartikler
så de i andre konstellationer kan indpasses
i universets store mekanisme.
Kloder forgår, og kloder opstår
for GUD er INTERAFHÆNGIGHEDEN
og kun den ER.

Endvidere fremdrager han en af sine egne omskrivninger (en lille
parafraze) af et buddhistisk digt:
Men jeg siger dig — oh Ananda:
når dit hjerte glædes over rosens skønhed
så springer glæden ikke af DIG
og ikke af ROSEN
men af din ERKENDELSE
af interaktionen dig og rosen imellem.
Men jeg siger dig — oh Ananda:
når rosen falmer slukkes glæden.
Kun den glæde er evindelig
som springer af den FULDE ERKENDELSE
af alle tings INTERAFHÆNGIGHED
thi den er SANDHEDEN — den er NIRVANA.

Ordet interafhængigheden er her det væsentlige interafhængig-
heden binder og Werner Jacobsen siger: Når vi taler om muligheden

for at danne mennesket, må vi beskæftigede os med problemet om, hvordan det er muligt at fungere som katalysator, som en virksom kraft, der kan bringe ethvert menneske i et sådant forhold, at det har mulighed for netop ved selverkendelse at indleve sig i den bundne situation.

Bibliotekar Christian Glenstrup taler om spørgsmålet: „Kan vi forstå hinanden?“ Han fremhæver nødvendigheden af at skabe åbenhed over for forskellige opfattelser, at man ikke skal låse sig fast i et bestemt dannelsesideal som det eneste givtige, men være åben over for en lang række forskellige holdninger eller dannelsesmål og dannelsesidealer og være forstående og accepterende over for disse. Men, føjer han til, denne målsætning er nok vanskelig at tage i sin fulde konsekvens, specielt hvis vi ser på den betydning, den ville få for en pædagogisk påvirkning. For hvis man ikke har et ønske om at ændre en holdning, en indstilling, er der vel heller ikke rigtig nogen rimelighed i at være pædagog.

Lektor, mag. scient. Peter Schøler taler om emnet: „Kan vi omgås hinanden?“

Han siger blandt andet: Engang imellem kommer fjernsynet med så højliterære ting, at det er helt umuligt for gymnasister at forstå dem, fordi de ikke er tilvænnede på nogen måde. Det må være betydelig lettere for folk, der er gået ud af skolen på et tidligere tidspunkt og måske har kastet sig ud i højskoledannelsen, for de er mere åbne efter min erfaring. Et elevråd kalder han en narresut. Men siger i øvrigt: Vi skal have en positiv livsanskuelse i stedet for en restriktionslivsanskuelse, hvor man siger: Du må ikke, du bør ikke, du kan ikke, der er ikke plads til det. — I så rigt et samfund som vort er der plads til umådelig meget, og det bedste ville være, om der var plads til hver enkelt individ, sådan som de toner sig med visse fællestræk, så de kunne genere hinanden så lidt som muligt.

Afdelingsleder, mag. art. Mogens Nielsen taler om „Dannelse og opdragelse — Den enkelte og Samfundet“.

Han gør opmærksom på, at vi i vor nuværende situation vender os til eksistensfilosofien i et forsøg på at få den enkelte til at erkende sit eget ansvar, til ikke uden videre at lade sig lede af det samfund, hvori han lever, men at tage stilling til, om han vil eller ikke vil anerkende, det, han eller hun møder. Det er stadig denne særlige vejningsproces, der optager eksistentialistiske pædagoger. Debatten flyt-

Fra sommerholdet 1970

tes fra dannelse og dannelsesmål over til opdragelsen som værende en proces, der ikke har et mål i retning, at der er et stor, som enhver bør have kendskab til, hvor ikke engang argumentet „Jamen, for at komme ud i samfundet må man dog vide sådan og sådan“ gælder.

Det er ikke muligt her at omtale alle indlæggene. Amanuensis, mag. art. Jesper Jensen taler om privilegiesamfund, ligeretssamfund og fællesskabssamfund, og han gør det levende og interessant.

Programredaktør, mag. art. Bjørn Lense-Møller taler om „Massemedierne og dannelse“ og endelig slutter bogen med et indlæg af seminarielektor Kaj Bonde, som taler om „Skolen og dannelsen“. Og den skole han går ind for er en fælles skole for alle 8—18-årige. Han siger: Jeg tror, at en sådan 12-årig skole for alle vil være vort samfunds bedste grundlag for hele dets senere oplysnings- og uddannelsesvirksomhed.

Endvidere siger han: Skolens idé er kundskabsformidlingen. Tager vi kundskabsindholdet ud af skolen, har vi fjernet det, der er dens grundlag. Glemmer vi formidlingen, fjerner vi hvad der er dens akse og spids. Det er i spillet mellem kundskaberne og deres formidling, at skolen udfolder sin pædagogiske virksomhed. Men denne virksomhed kræver et fælles tolkningsgrundlag, en samlende idé at arbejde ud fra.

Idégrundlaget er vel det, vi bedst har fået belyst gennem vore mø-

der. Det kan måske samles under overskriften: Global dannelse eller global skoling. Erkendelsen af alle tings sammenhæng og indbyrdes afhængighed står frem som hovedresultat af vore drøftelser. Klarest formuleret i interafhængighedstanken, der på en gang udtrykker samspillet, sammenhængen og bundetheden i vore fælles vilkår. Skal vi prøve at omsætte dette idégrundlag i noget, der har pædagogisk relevans, kræver det en anden måde at tænke på.

Senere siger han: Vi har 2 aktstykker alle vedkender sig: Jeg tænker på „Verdenserklæringen om menneskerettighederne“ og „Erklæringen om barnets rettigheder“. Hvis vi tog disse aktstykker alvorligt og lagde deres synsmåder og bærende ideer til grund, har man mulighed for at træffe etiske afgørelser i pædagogiske situationer, der vanskeligt kan komme i strid med interafhængighedstanken.

Bogen må have interesse for alle, der interesserer sig for skole og opdragelse, dannelse og uddannelse. Den kan købes i enhver boghandel og prisen er 29,10 kr.

Elbæk Petersen.

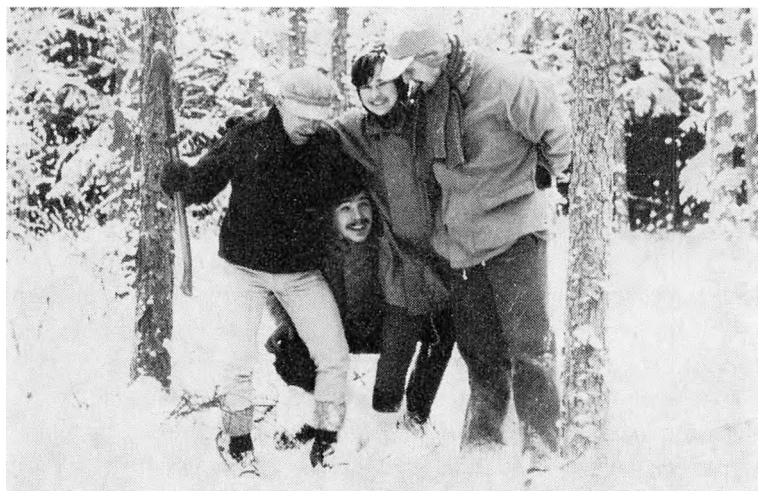
Siden sidst

Igen er det sensommer og tiden er inde til at skrive Siden sidst. Men snart kan vi vente efterårs- og vinterstormene. De var ikke blide ved os sidste år, ca. 70 træer i parken blev revet op med rode, og vi havde i 2—3 uger 14 militærnægtere til at hjælpe os med at rydde op. Vi siger dem og deres arbejdsleder, Howitz, tak for hjælpen. Oprydningen er endnu ikke helt tilendebragt, men resten har hedeselskabet lovet at tage sig af.

Sidste vinter var vi oppe på 56 elever og i sommer 39. Elevtallene har heldigvis været stadig stigende. Eleverne kom fra alle egne af landet. Der var på vinterskolen blandt eleverne en fra U.S.A. En fra Polen og en fra Island. På sommerskolen var fire fra Polen, en fra Tjekkoslaviet og en fra Island.

Ved vinterens månedsmøder havde vi følgende som talere: redaktør Mikael Rode, advokat Carl Madsen, folketingsmand Gustav Holmberg, redaktør Svenson fra Stiftstidende og landsretssagfører Per Gudme. Særlig til Carl Madsens foredrag var der mange udefra, og ved disse møder ser vi altid en del gamle elever. I øvrigt havde vi en række interessante aftener sammen med disse talere. Som en ekstra taler havde vi i december dr. Viggo Starcke. Det var heller ikke nogen kedelig aften. Den 9. februar havde vi jubilæumsdag for gamle elever. Vi siger jer tak, fordi I kom så talrigt og dermed viste, at I stadig interesserer jer for jeres gamle skole.

Ved grundlovsmødet talte højskolelærer, cand. jur. Johannes Langer, som vi havde et udbytterigt samvær med, og mandag den 17. juni rødstrømpeforedrag af Ulla Dahlerup med efterfølgende diskussion. Sankt Hans aften legede vi på plænen og hyggede os i Ridder salen, hvor den islandske forfatter Bjarni M. Gislason meget levende fortalte om den islandske saga. Som gæstelærere har vi nogenlunde fast hvert elevhold fhv. forstander Johannes Therkelsen, Ry, forfatteren Bjarni M. Gislason, Ry, erhvervsvejleder Bojesen, Aalborg, over-

Hans Nymark, Britta og Poul Schmidt

læge Olesen, Aalborg Amtssygehus' psykiatriske afdeling, samt læge Gregersen fra Aalborg Amtssygehus' gynækologiske afdeling, og endelig har vi på hvert hold forfatteren Carl Scharnberg til at tage nogle timer.

Af faste lærere har vi Gordon Christensen og Sten Højgaard, desværre har Karen og Svend Thornbjerg foretrukket Sjælland frem for Jylland, vi beklager det, og siger dem tak for det udmærkede arbejde de har udført i de år de har været her. Som nyansatte lærere får vi Gert Unmack Larsen, Gentofte, og Hanne og Jens Gjøl, Randers. Som fast timelærer har vi stadig Anne-Lise Skorstensgaard. Desuden havde vi som timelærere sidste vinter skuespiller Jens Okking og hans Bitten, samt Bøgh Christensen og Bjarne Jensen og som lærervikar Efrid Byrnak.

Vi skylder lærerne og bestyrelsen tak for al hjælpsomhed og vi skylder eleverne en tak for deres hjælpsomhed i mange situationer, men især for deres indsats i forbindelse med elevmøde og forældre-dag, uden deres hjælp kunne disse fester ikke holdes.

I påsken var vi sammen med vintereleverne og en del gamle elever på en i alle henseender vellykket tur til Ungarn. Nogle spørger: hvorfor altid til et østland. Svaret er let at give. Tager man til et vestland

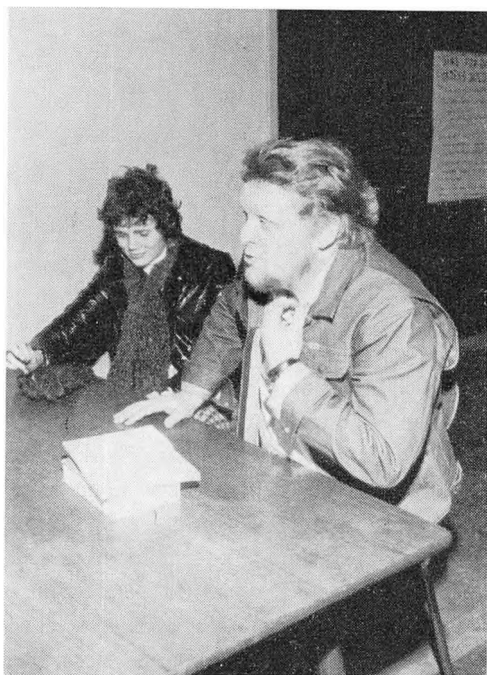

Lazar, Mira, Henryk og Krystyna fra Polen

ser man næsten det samme som vi kunne se hjemme i Danmark, men i et østland møder vi så nye og fremmedartede forhold hvad enten vi besøger en fabrik, et landbrug, en børnehave, ja, en hvilken som helst institution, sådan at vi kan sige, at her står vi virkelig over for noget nyt og spændende, og det hvad enten vi synes om det eller ej.

Da jeg i påsken var indlagt på hospitalet, kom jeg ikke med på ungarnturen, og kan derfor ikke selv fortælle om den. Jeg vil i stedet referere til Svend Vestergaard Larsens tidligere trykte artikel i elevforeningens lille tidsskrift fra maj 1970. Rækken af ekskursioner blev indledt med besøg i en nyoprettet børnehave. Børnene kom i børnehaven fra de var ganske små og blev så senere rykket op i den almindelige folkeskole. Børnehaven blev styret efter pædagogiske retningslinier, der for de danske gæster syntes forældede. Også pionercentret blev besøgt. Efter de givne oplysninger er 96 % af Budapests ungdom tilsluttet pionerbevægelsen. Der kunne vælges mellem en musik, en organisatorisk og en teknisk linie. Langt de fleste valgte den sidste. Pionerbevægelsen ligner meget spejderbevægelsen, men har i Ungarn et kommunistisk sigte. Besøget på et kollektivbrug måtte af ukendte grunde aflyses, og i stedet besøgte man ruinerne af det imponerende Budaslot, der er bygget i renæssancestil og rummer store nationale klenodier. Budapest-ensemblets opvisning af sigøjnerdans afvekslende med ungarsk orkestermusik gjorde stor lykke. Budapest er rig

på gamle bygninger. Især kirkerne er talrige. Den ungarske befolkning er stærkt grundfæstet i den katolske tro og går flittigt i kirke. Søndag var der lejlighed til at overvære højmesse i Mathiaskirken, en imponerende katedral, der siden det tolvte århundrede har tjent som kroningskirke for ungarske konger.

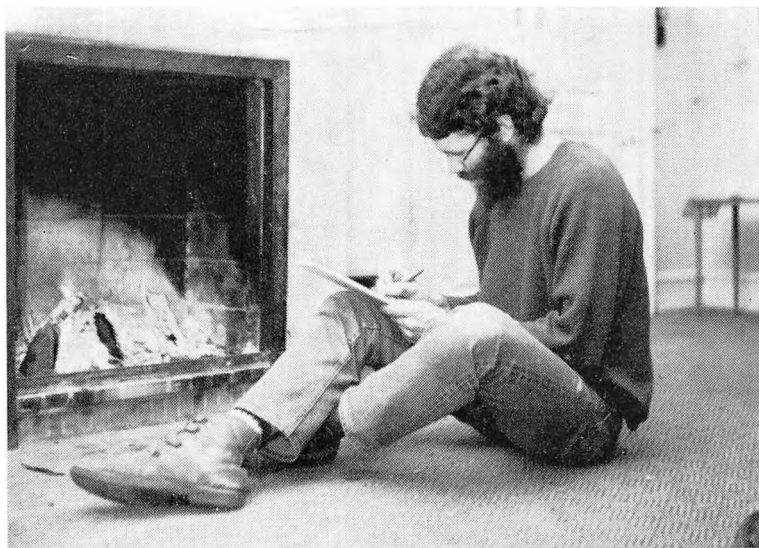

Bitten og Jens Okking

Dukketeater var der lejlighed til at se. Der var både et seriøst, alvorligt stykke, der tegnede billedet af livet i en koncentrationslejr, og en munter dyrekavalkade. I tilgift blev der budt på en spirituos forfriskning og mulighed for en dans til beat-toner, og teatrets leder omtalte H. C. Andersen. Jo, successen var i hus for alle parter. Der var bustur til Nargretesøen, der ligger i Donau. Under denne tur blev der aflagt besøg i Nationalmuseet, hvor et væld af malerier, deriblandt nogle af Rembrandt, var udstillede.

Det er ikke muligt her at nævne det væld af oplevelser en sådan tur byder på, men det var trætte rejsedeltagere, der onsdag aften steg

Jon Wozniak, elev på vinter- og sommerholdet

ud af toget i Aalborg, mens Mathias den Rigtige, Ferdinand den femtes helte og sneisevis af årstal endnu dansede løs i fejende ungarsk rapsodi i bevidstheden, akkompagneret af værtshusviolinister, der strøg buen og skabte fest og stemning. Alt dette, sammen med diskussioner med jævnaldrende østeuropæere skal nok bevirke, at den påske vil blive stående i rejsedeltagernes erindring. Vi kan roligt anbefale endnu flere gamle Restrup-elever at deltage i disse rejser, som dog nok passer bedst for de forholdsvis unge.

Der er ikke sket store forandringer i antallet af fastboende. De fleste af dem, der boede her, da jeg skrev sidste år, bor her stadigvæk. Elevforeningens ekstra lille tidsskrift giver jo i øvrigt løbende underretning om, hvad der sker hos os i den henseende. På kontoret er der sket forandring. Per er færdig med sin militærnægtertjeneste og har fået plads som journalist på Kalundborg Avis, og Lisbeth og Per er derfor nu flyttet til Kalundborg med deres lille dreng. Vi har haft et meget fint samarbejde med dem begge. Karen Strømgaard, som var elev her sommeren 1969, har nu overtaget arbejdet på kontoret.

Elevmøder er sommerens højdepunkt. Lørdag eftermiddag holdt

Udspring fra vippen

jeg et foredrag ud fra arkitekt Poul Bjerres bog om Menneskets natur, og om aftenen læste lærerne et brudstykke af et skuespil af Henning Ipsen. Derefter var der dans, og aftenen forløb godt. Søndag formiddag talte Svend Haugaard, og om eftermiddagen var der en vellykket gruppedebat om højskolens målsætning. Om aftenen læste eleverne et skuespil af Soya.

Ved elevmødets morgensamling læste jeg Piet Heins digt, Den dyre optimisme:

Den billige pessimisme —
den lægger sig mageligt ned
i sikker forvisning om menneskets
ondskab og håbløshed.

Den billige optimisme —
den glider med tidernes strøm
i lukkede øjnes lyssyn
og ordfager ønskedrøm.

I det våde element

Det er så balsamisk at afstå fra ansvar
og køligt bekende sig til,
at alting er afgjort på godt eller ondt —
hvad vi vil eller ikke vil.

Det er en bekvem fatalisme at tro på,
at alle ting går som de bør,
godt eller ilde urokkeligt af,
hvad vi gør eller ikke gør.

Men højt over sortsyn og lyssyn og dybt
under djævle- og engletro
bærer vi os en dyr optimisme,
som ikke vil la os i ro.

Den kender vor usleste svaghed, men aner
som set mod et sort firmament
også de skælvende tågede lys
i den evige klodenat tændt.

Den ser i det mulm, som hyller
vor vandrende verden ind,
den flakkende lille flamme
af vågnende menneskesind.
Den løfter den spæde spire
i sin værnende hånd og véd:
Dette er kimen til menneskeværdighed —
menneskehed.

En fin gymnastikopvisning og mannequinopvisning var henlagt til forældredagen, som ligeledes takket være elevernes hjælpsomhed forløb godt.

Opvaskens glæder

Fra sommerholdet 1970. Edda Melax fra Island i midten

Vi har i årets løb holdt mange kurser:

- 6.—20. juli: 14 dage på højskole.
- 4.—9. august: Kursus for foreningen „Nålen“.
- 16.—17. august: Formningskursus.
- 17.—24. august: 8 dage på højskole.
- 19. august: Endagsmøde om den nye fritidslov. „Nålen“.
- 24.—31. august: Vietnam-kursus.
- 1. september: Endagskursus om den nye fritidslov.
- 2.—16. september: Pensionistkursus.
- 26.—28. september: Klubrådskursus for „Ungdomsringen“.
- 4.—5. oktober: Teater— week-endkursus.
- 11.—12. oktober: Vrå Ungdomsskole.
- 13.—17. oktober: Musiklejrskole fra Silkeborg seminarium.
- 3. nov. til 24. marts: Nye vinterelever, ialt 56 (sidste år 45).
- 22.—23. november: Kammermusikkursus.
- 2.—22. februar: Kursus for unge landmænd.
- 23.—28. februar: Kursus for ejendomsmæglere.
- 2.—5. april: Svenske fodboldspillere.
- 9.—12. april: Svenske fodboldspillere.
- 24.—26. april: Radikal Ungdoms landsmøde.

- 3. maj til 30. juli: Nye sommer elever, ialt 39 (sidste år 31).
- 7.—10. maj: Svenske fodboldspillere.
- 9.—10. maj. Aldrig mere Krig's årsmøde.
- 16.—18. maj: Møde for afholdsungdom.
- 28. maj til 11. juni: Pensionistmøde, A.O.F.
- 14.—28. juni: Pensionistkursus.
- 5.—19. juli: 14 dage på højskole.
- 1.—9. august: Nordisk fredskonference.
- 31. august til 9. september: U-landsfolk.
- 1.8. september: 8 dage på højskole.
- 18.—24. september: Lejrskolebørn.
- 26. september: Møde for Radikale Venstre.
- 26.—27. september: Møde for højskolefolk.

Ved afslutningsfesten for sommerholdet så vi en meget fin farvefilm, som var optaget af Sten Højgaards amatørgruppe i filmkundeskab. Filmen er imidlertid ikke meget amatørpræget, idet der var en meget dygtig fotograf med på holdet. Den viser meget fine billeder af naturen her i omgivelserne og vi ser Emma Holstein Johansen vandre rundt i naturen og hører hende fortælle om sit liv og om hvad højskolen er kommet til at betyde for hende. Hun er nu 76 år, og mange af jer kender hende fra jeres elevtid. Vi har vist filmen for Restrupkredsen i Kjellerup-området, i Engesvang den 13. september.

Vi har nok at bestille, og nu nærmer vinteren sig og dermed et hold nye elever, formentlig bliver holdet af nogenlunde samme størrelse som sidste år. Vi glæder os til at modtage dem og vi glæder os til arbejdet med dem.

De bedste ønsker for det nye år sendes hermed til venner og gamle Restrup-elever.

Store Restrup, september 1970.

*Morten, Lena, Uffe, Esben,
Karín og Elbæk.*

De sorte Pantere

Den 6. april 1968, to dage efter drabet på negerlederen og ikke-voldtilhængeren Martin Luther King, hvor de sorte ghettoer stod i flammer USA rundt, aflagde informationsministeren i Black Panther Party Elridge Cleaver, et hastigt besøg på tidsskriftet Rampart redaktion: „Jeg sidder her og prøver at indtale nogle ord på båndoptageren, fordi redaktøren af tidsskriftet har anmodet mig om at udtrykke mine tanker om, hvad drabet på Dr. King vil komme til at betyde i fremtiden, hvad der nu vil følge, og hvem der vil fremstå som lederen af det sorte folk. Det er vanskeligt at skulle sige dette på et bånd, for ord er ikke længere relevante. Det er kun handling, der tæller nu ...“ „Drabsmandens kugle dræbte ikke kun Dr. King, den dræbte en periode i historien. Den dræbte et håb, og den dræbte en drøm ... Jeg har talt med folk rundt om i landet — folk som er intimt forbundet med den sorte befrielseskamp. Og deres reaktion på mordet på Dr. King er enstemmig: Krigen er begyndt. Den voldelige fase i den sorte befrielseskamp er begyndt, det griber om sig, alle sorte mennesker i Amerika er nu i ånden blevet sorte pantere ...“

Det sorte Panterparti har eksisteret siden oktober 1966. Da Huey Newton og Bobby Seale grundlagde partiet, var motiveringen i første række at dæmme op for politiets overgreb på den sorte befolkning i Oakland (naboby til San Francisco). Betegnende nok kaldte man sig Det sorte Panterparti *for selvforsvar*. Inspirationen kom bl. a. fra læsning af Frantz Fanons hovedværk „Fordømte her på jorden“, der beskæftiger sig med nødvendigheden og berettigelsen af, at befolkningen i Den tredje Verden rejser sig til kamp mod undertrykkelsen fra den nordvestlige verden.

Hovedtanken for Seale og Newton var, at det sorte Amerika var en undertrykt koloni inden for det hvide Amerika. Det ideologiske element var ikke særlig fremtrædende. Der indgik visse socialistiske grundtanker, men de dominerede ikke billedet. Man bekendte sig til

den filosofiske og moralskbetonede forestilling, at „den undertrykte“, fordi han er undertrykt, ingen pligt har til at underkaste sig „undertrykkerens“ love og direktiver.

„Vi har gjort os klart, at politiet kun er den hvide magtstrukturs forlængede arm. Vi bliver angrebet, fordi vi er sorte folk, fordi magtstrukturen finder det til sin fordel at spærre os inde i sorte ghettoer, ligesom et koloniseret folk holdes nede af den fremmede magt. Derfor betragter vi politiet som okkupationstropper. Disse betjente lever ikke i vort kvarter (ghetto). De kommer ind fra deres hvide forstæder og bliver sat til at patruljere i vore gader. De er hundeangete og går konstant med fingeren på aftrækkeren. I stedet for at beskytte os og tjene vore interesser, beskytter de den hvide forretningsmand, som systematisk udplyndrer os ... Vi fastholder vor ret til at forsvare os mod kriminelle elementer,“ siger Huey Newton i et interview og vender dermed op og ned på normalbegreberne således at forstå, at magthaverne, det „pæne“, etablerede USAs repræsentanter er de virkelige forbrydere — de kriminelle, som den undertrykte, udplyndrede og retsberøvede ghetto-befolkning må beskytte sig imod ved egen hjælp.

I modsætning til jøderne i Hitler-Tyskland vil de sorte amerikanere ikke lade sig dræbe og indespærre uden at gøre væbnet modstand. De erklærer „at ville kæmpe til den bitre ende, om kampen så skal lægge hele Amerika øde.“

Afstanden mellem denne retorik og realiteterne i den løbende kamp mellem de sorte revolutionære og politiet har hidtil været iøjnefaldende. Trods den megen snak om selvforsvar og væbnet modstandskamp har en gruppe som De sorte Pantere været yderst tilbageholdende med brugen af skydevåben. Selv når de er blevet direkte angrebet, har de tøvet med at besvare politiets pistol- og geværlid. Da Chicago-politiet i december sidste år trængte ind i en panterlejlighed og dræbte to af de lokale partiledere og sårede fire andre tilstedeværende, løsnede panterne kun et enkelt skud til selvforsvar.

To blodige sammenstød inden for de sidste par måneder kunne imidlertid tyde på, at panterne omsider er ved at gøre alvor af truslen om at gribe til væbnet modstand. Erfaringerne fra Chicago og andre lignende politiangreb har endnu engang bekræftet formodningerne om, at tilbageholdenhed ikke betaler sig. Politiet farer frem med en umådelig brutalitet, uanset om panterne sætter sig til modværg eller ej. Hertil kommer, at en række konservative repræsentanter for for-

bundsmyndighederne i Washington og de lokale myndigheder i storbyerne åbent har erklæret, at de ønsker panterpartiet jævnet med jorden hurtigst muligt. Hidtil har den skærpede forfølgelse kostet 25 pantere livet, sendt Bobby Seale på fængselshospitalet i San Francisco, Huey Newton i fængsel efter en tvivlsom dom for manddrab, og Elridge Cleaver i eksil i Algier.

I modningsperioden fra efteråret 1966 og frem til drabet på M. L. King lagdes grunden til et strengt centraliseret partiapparat. I takt med den større og større opbakning af bevægelsen, indså man nødvendigheden af og muligheden for ikke blot at være en organisation, men et politisk parti.

Med Uafhængighedserklæringen af 4. juli 1776 som historisk udgangspunkt har De sorte Panteres program fået følgende ordlyd (5. marts 1969):

1. Vi ønsker frihed. Vi ønsker magt til at bestemme vort sorte samfunds fremtid.
2. Vi ønsker fuld beskæftigelse for vort folk.
3. Vi ønsker den hvide mands røveri i det sorte samfund stoppet.
4. Vi ønsker ordentlige boligforhold, egnet til menneskelig beboelse.
5. Vi ønsker en uddannelse for vort folk, som fremviser dette dekadente amerikanske samfunds virkelige natur. Vi ønsker en uddannelse, som lærer os vor rolle i nutidens samfund.
6. Vi ønsker, at alle sorte mennesker skal fritages for militærtjeneste.
7. Vi ønsker politibrutaliteten og mordene på sorte mennesker stoppet øjeblikkelig.
8. Vi ønsker, at alle sorte mennesker, som stilles for retten, skal have deres sag behandlet af en jury, der er sammensat af personer fra deres egen gruppe eller mennesker fra de sorte samfund, som det bestemmes i De Forenede Staters konstitution.
9. Vi ønsker, at alle sorte mennesker, der holdes indespærret i forbunds-, stats-, landsdels- og byfængsler, skal sættes på fri fod.
10. Vi ønsker land, brød, boliger, uddannelse, klæder, retfærdighed og fred. Og som vort væsentligste politiske mål ønsker vi en FN-overvåget folkeafstemning afholdt i hele den sorte koloni med det formål at bestemme de sorte menneskers ønsker med hensyn til deres nationale fremtid.

For at nå disse mål påhviler der de enkelte medlemmer en streng partidisciplin. I 26 punkter afstikkes de retningslinier, hvorefter man ønsker det daglige partiarbejde udført. En af betingelserne er selvfølgelig, at man kan tilslutte sig partiprogrammet, men i en række situationer kræves der desuden en udstrakt grad af selvdisciplin. Det er forbudt medlemmer at være beruset, at indtage eller være i besiddelse af narkotika under arbejdet. Arresteres et panter-medlem er det kun tilladt ham eller hende at oplyse om sit navn og bopæl — samt intet at røbe om andre medlemmer, arbejdsopgaver eller underskrive nogen form for papirer. Det enkelte medlem skal udarbejde en daglig rapport om sit arbejde. Denne rapport skal forelægges den lokale partiledelse. Alle partimedlemmer oplæres i korrekt våbenbrug, men det indskræpes, at ingen må bruge, pege eller affyre et våben af nogen slags unødvendigt eller planløst mod en anden person. Det er forbudt et partimedlem at begå en kriminel handling imod et andet partimedlem eller sorte folk i det hele taget.

Når synet af bevæbnede pantere har chokeret så mange hvide amerikanere, der måske selv har en revolver liggende i skrivebordsskuffen, er det ikke skydevåbnene, der har chokeret, men derimod den kendsgerning, at det er sorte mennesker, der bærer disse våben.

For parterne er våbnene blevet et symbol på sorte amerikaneres vilje til at forsvare sig imod overgreb i et racistisk samfund, ligesom deres uddeling af morgenmad til ghettobørn er blevet et praktisk symbol på deres ønske om at skabe et socialistisk samfund i USA. Det er denne kombination af en selvbevidst, politisk holdning, en socialistisk målsætning og en stærk vilje til at gå i samarbejde med ligesindede hvide grupper, der har gjort panterne til en særlig udfordring for den amerikanske magtstruktur og har holdt dem fri af berettigede angreb for at udøve racisme med modsat fortegn.

Når liberale repræsentanter for det amerikanske samfund udtrykker betænkelighed p. g. a. panternes militante holdning, men slutter op omkring den moderate ikke-voldelige bevægelse, som Martin Luther King var en fornem repræsentant for, skyldes det hovedsagelig to ting: frygten for at provokere højreekstreme kræfter til åben konflikt, symboliseret ved politikorpsets politiske højredrejning og Wallace-bevægelsens fremgang — samt ønsket om at bevare det kapitalistiske samfundssystem med negerbefolkningen som en integreret del.

Men sandheden er, at efter mordet på M. L. King betragtes pan-

terne af mange moderate negre som et af det sorte Amerikas store håb. Og sandheden er, at panterne i modsætning til næsten alle andre militante sorte grupper har hævet sig op over racismens snævre horisont og sat de sorte amerikaneres kamp ind i en større, samfundsmæssig sammenhæng.

Man kan være enig eller uenig med panterne i deres konkrete mål og metoder. Men hvem tør vel dømme en sort mand, der er født i sydstaten Arkansas, vokset op i Los Angeles' sorte ghetto og „uddannet“ i fængslerne San Quintin, Soledad og Folsom, efter en dansk målestok?

Sten Højgaard.

Lærer Sten Højgaard

De forenede Nationers tilblivelse

I april måned 1945 mødtes 50 nationer i San Francisco for at drøfte og vedtage den endelige udformning af De forenede nationers pagt. Den 26. juni blev pagten underskrevet, og den 24. oktober 1945 trådte den i kraft. I 25-året for disse begivenheder er der grund til at repetere de forhold, der førte til FN's oprettelse.

Som grundlag herfor havde man ikke alene krigstidens samarbejde og den nye storpolitiske situation, men også erfaringerne fra det Folkenes Forbund, som organisationen skulle være en fortsættelse af. Folkenes Forbund led af den afgørende svaghed, at det fra begyndelsen savnede tre af verdens mest betydende stater, USA, USSR og Tyskland. Hertil kom en dybtgående uenighed mellem Frankrig og Storbritannien. For Frankrig stod Folkeforbundet som garanten for dette lands sikkerhed, d.v.s. for fredstraktaternes overholdelse efter 1. verdenskrig. For Storbritannien var forbundet først og fremmest et forum for internationale forhandlinger, der kunne føre til en modifikation af fredstraktaterne i overensstemmelse med de enkelte staters udvikling. Denne uenighed viste sig at blive skæbnesvanger for Folkenes Forbund, idet de mindre nationer herved ofte tog stilling af hensyn til en stormagt eller for ikke at forpligte sig til at støtte fredstraktaternes opfyldelse af hensyn til Tyskland. Endelig må man blandt vanskelighederne nævne princippet om lighed mellem forbundets medlemmer. Hver stat, stor eller lille, havde én stemme, og til vigtigere beslutninger krævedes enstemmighed; enhver havde således vetoret. Ordningen var urealistisk, for så vidt den nægtede at tage hensyn til den storpolitiske realitet, at der er forskel i magt mellem de enkelte stater. Alle disse forhold bidrog til at svække Folkeforbundet, så det som fredsbevarende faktor blev en fisko, mens det i sociale og andre spørgsmål fik lejlighed til at øve en dygtig og varig indsats.

Tanken om et nyt system til sikring af freden mellem nationerne i stedet for Folkeforbundet, blev første gang fremført af præsident

Roosevelt og premierminister Churchill i Atlanterhavserklæringen fra 14. august 1941. Det hedder heri: „De tror, at alle nationer i verden, af realistiske såvel som af moralske grunde, må til at opgive anvendelse af vold. Eftersom ingen fred kan opretholdes, hvis rustningerne til lands, til søs eller i luften vedblivende anvendes af nationer, som truer eller kan true med angreb uden for deres grænser, tror de, *i forventning af at der oprettes et mere omfattende system af almindelig sikkerhed*, at afvæbning af sådanne nationer er af væsentlig betydning. Ligeså vil de støtte og fremme alle andre gennemførlige forholdsregler, som kan lette de fredselskende nationer for rustningernes byrde.“

Det er klart, at forslaget under krigen havde en vis propagandamæssig værdi. Det skulle vise, at England (senere også USA) kæmpede for international fred og retfærdighed. Men der lå også politiske realiteter bag tanken. Den drivende kraft var Roosevelt, som Wilson havde været det ved grundlæggelsen af Folkeforbundet. Roosevelt mente, det var nødvendigt for bevarelsen af freden at skabe et magtorgan, der kunne hindre nye stormagtskoalitioner, og han var overbevist om, at USA og Sovjetunionen måtte samarbejde også efter krigen. Storbritannien såvel som andre vestmagter var interesserede i, at USA ikke igen trak sig ud af europæisk politik, som det havde gjort efter 1918.

I 1943 blev sagen taget op for alvor på et møde i Moskva mellem udenrigsministrene fra USSR, Storbritannien, USA og Kina. Det hedder i deklARATIONERNE dateret 1. november 1943: — „at de indser nødvendigheden af, at der snarest muligt oprettes en international organisation, der hviler på princippet om alle fredselskende nationers ligestilling, som står åben for alle sådanne stater, store som små, som ønsker at blive medlemmer, og med det formål at opretholde den internationale fred og sikkerhed.“

Repræsentanter for de fire magter mødtes derefter i Dumbarton Oaks ved Washington i oktober 1944 for at planlægge organisationen. Deres udkast blev forelagt Roosevelt, Stalin og Churchill på konferencen i Jalta i februar 1945, og de tre statsmænd besluttede at indbyde til en konference i San Francisco i april samme år, for at man der kunne forberede grundloven for „De forenede Nationer“, et navn, som Roosevelt havde anvendt om den store alliance under krigen.

Stalins holdning til den nye internationale organisation var præget

af skepsis. Han havde ikke glemt, at Folkeforbundet ekskluderede Sovjetunionen, da det overfaldt Finland i 1939. Desuden nærede han mistillid til de små stater og ville ikke give dem indflydelse. Han mente, at de i egen interesse ville udnytte stridigheder mellem stormagterne og kunne skabe vanskeligheder for Sovjetunionen. Dertil kom, at dette land i FN ville komme til at stå over for et overvældende flertal af kapitalistiske lande.

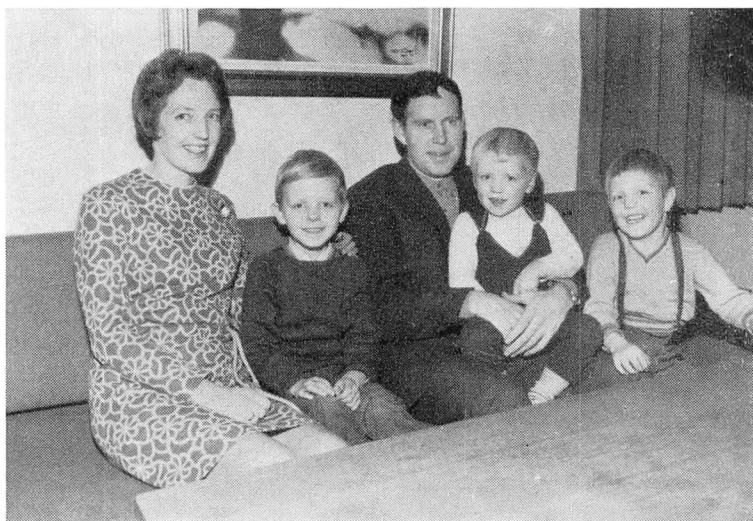
Erfaringerne fra Folkenes Forbund og den nye storpolitiske situation bød, at De forenede Nationer måtte indrettes således, at det på engang kunne give alle stater, store som små, mulighed for at øve indflydelse, men samtidig give udtryk for forskellene i magt og holde både parlamentariske og ikke-parlamentariske stater samlet inden for organisationen. Heraf udsprang sikkerhedsrådet, hvor de fem stormagter USA, USSR, Storbritannien, Kina og Frankrig er sikret fast medlemskab, men hertil kom nu den særlige vetoordning, hvorved der til en beslutning i rådet, f. eks. om indskriden mod en stat, krævedes enstemmighed af de fem stormagter. Blot én stormagtsstemme imod ville være ensbetydende med veto. De væsentligste sikkerhedsspørgsmål henlagdes under sikkerhedsrådet, der foruden de fem faste medlemmer havde seks ikke faste medlemmer, som repræsenterede de øvrige medlemmer af FN på skift. Ellers blev de små nationers indflydelse udøvet i generalforsamlingen, hvor hvert land havde én stemme ligesom i Folkeforbundet, men uden vetoret.

Debatten om FN varede i to måneder og blev til tider meget dramatisk. Sovjetunionen krævede vetoret i alle forhold, også ret til at forbyde, at et spørgsmål blot blev drøftet i FN. Dertil kom dens uenighed med vestmagterne om den polske regerings sammensætning. På Jalta-mødet var man ganske vist blevet enige om, at den kommunistiske Lublin-regering skulle omdannes i mere demokratisk retning; men Stalin krævede nu ret til at bestemme dens sammensætning. Desuden var russerne forbitret over, at USA havde indbudt det tyskvenlige Argentina — af hensyn til staterne i Sydamerika — skønt det tidligere havde lovet Sovjetunionen ikke at gøre det.

Konferencen var nær ved at sprænges. Den nye amerikanske præsident, Harry S. Truman, og en del af hanst rådgivere, især blandt republikanerne, var stemt for at fortsætte uden russerne, men store dele af kongressen, pressen og regeringen fra Roosevelts tid protesterede. Og når det kom til stykket, havde vestmagterne så ikke i reali-

teten opgivet deres muligheder i Polen allerede i Jalta. Der blev så indgået et forlig. Stalin fik indrømmelser i det polske spørgsmål og opgav til gengæld sit krav om vetoet over for dagsordensspørgsmålet. Derefter kunne de 111 artikler i FN-pagten underskrives, men hele striden havde afsløret de dybe modsætninger, som fandtes mellem øst og vest, og de følgende år skulle alt for tydeligt vise, at stormagterne ikke i alle forhold kunne erstatte magt med ret. Følgerne af dette faktum lider verden under den dag i dag.

Svend Tornbjerg.

Karen og Svend Tornbjerg og deres tre børn

Et fremtidsperspektiv

Min egen erfaring fra højskolen står nogenlunde i frisk erindring, og dermed også min interesse for det middel som højskolen gerne skulle være, og i langt højere grad bør gøres til, — nemlig denne, at vække og opråbe unge såvel som ældre, at formidle kontakter, at udsprede tolerance og forståelse, kort sagt en samfundsnøgle med uanede muligheder.

I gennem årene, og navnlig de senere år, er der gået en kraftig revolutionsbølge over det meste af kloden, som også har sat sine spor herhjemme, det være sig erhvervslivet, folkehøjskolen, højere uddannelsestrin med mere, som sagt noget, der i høj grad vedrører det brede udsnit.

Skal folkehøjskolen stadig leve videre under de krav, der stilles af de elever, der med store forventninger påbegynder et fire eller otte måneders kursus på en højskole, må den simpelt hen reformere sig.

Som bekendt er en højskole ofte en institution, bestående af en interessegruppe, som igen repræsenteres af en bestyrelse, som igen ansætter en forstander, forstanderen ansætter så i samråd med bestyrelsen lærerkræfterne.

Lad os kigge lidt på en bestyrelse og dens indflydelse. Forestiller vi os en bestyrelse bestående af virkelige velvellige mennesker, men det er vel langt fra altid tilfældet, men lad os gå ud fra det første, disse mennesker har sikkert også engang været på højskole, men derfra og så til at være kvalificeret som vejleder og rådgiver ved skolens interne struktur er langt, og man kan vel ikke med rimelighed stille store forventninger til et sådant udfald, og det må vel siges at være et handicap for en skoles levetid i nutidens omvæltning. Skal der endelig beholdes en bestyrelse, der skal have indflydelse på skolens ledelse fremover, må mindstekravene vel være, at det i det mindste er mennesker med pædagogisk uddannelse, eller tilknytning til undervisning i almindelighed. En endnu bedre løsning ville være, at under-

Fra sommerholdet 1970

visningskapaciteten på stedet udgør en slags bestyrelse, det er trods alt dem, der står med fingeren på pulsen, og som følge deraf også må have handlekraft og ikke bindes og dirigeres af en bestyrelse.

Alt dette er ønsketænkning, og det er det næste også:

Efterlysning

Ægtepar på 33 — med to undervisningspligtige børn — søger mulighed for at komme på højskole 3—4 mdr. sammen med ligestillede.

En sådan efterlysning giver anledning til eftertanke, nemlig, hvad dækker højskolen i dag.

1. Der er plads for elever, der er mindst 18 år eller i indeværende periode fylder 18.
2. Folk, der ikke har etableret familie.
3. De senere år er der også blevet taget hensyn til pensionister.

Tilbage står så dem, der af en eller flere grunde ikke kom på højskole som unge, men nu efter få år har fortrudt og gerne vil i betragtning, men som i mellemtiden har stiftet hjem og familie.

For mig at se er her virkelig en opgave for den danske folkehøjskole.

Lad os starte med børnene, det vil vel ikke være helt urealistisk

at tro, at andre installationer kunne forbindes med en højskole, såsom folkeskole, børnehave, fritidshjem med kvalificeret personale.

Det økonomiske kan tildels klares ved egen opsparing, og ved en eventuel fondsdannelse fra arbejdspladsens side i lighed med en fagforeningskasse, hvortil man a conto betaler et eller andet beløb, og i sidste ende mulighed for statstilskud.

Skal jeg pege på noget andet i retning af ønsketænkning bliver det Sverige, som har oprettet såkaldte højskolefilialer.

At en skole har en filial, det vil sige, at man har oprettet en afdeling i en nærliggende storby. Det er højskolens lærere, der underviser, og det er forstanderen, der er den ansvarlige. Forskellen på højskolen og filialskolen er, at man på sidstnævnte ikke har internat.

Selvfølgelig hører der internat til en højskole, som ikke kan og må undværes. Men disse mennesker kan nu engang ikke komme på højskole i gammeldags forstand, da de også skal passe f. eks. hjem og familie.

En filialhøjskole vil aldrig kunne måles med en højskole, men det er en chance for højskolen til at nå folk, den ellers aldrig ville komme i kontakt med.

Hans Nymark.

Ole, Torkild, Nymark og Jesper

Landbrugets udvikling

Det nu afsluttede tiår har på mange måder sat sig dybe spor i dansk landbrug og betydet en omvæltning i mange landmandsfamiliers daglige tilværelse.

Den afvandring fra landbruget, der begyndte så småt i trediverne, forstærkedes i efterkrigsårene, men tog navnlig fart i tresserne.

I årene 1959—1969 er forsvundet ca. 70.000 af den faste mandlige medhjælp eller 70 %, så vi i 1969 var nede på ca. 30.000 eller én til hver femte landbrug. Den kvindelige medhjælp er i samme tidsrum formindsket med ca. 30.000 eller 90 %, så der i 1969 kun var 3.800 tilbage.

Dertil kommer, at en fjerdedel, d.v.s. ca. 50.000 brug er nedlagt — størsteparten sammenlagt med andre ejendomme — og af de nu omkring 150.000 selvstændige landmænd har 20—25.000 arbejde uden for bedriften.

Det er klart, at dette giver meget store arbejdsmæssige og menneskelige problemer. Ikke mindst i en tid, hvor man i andre erhverv får kortere arbejdstid og længere ferie, mens landmanden ikke har mulighed for at opnå disse goder.

Der er intet, der tyder på, at denne udvikling ikke vil fortsætte i de kommende år. Tilgangen af unge til landbruget andrager nu kun 800—900 pr. årgang, hvilket vil sige, at der langt fra er afløserne for de, der lægger op, så vi må se i øjnene, at der bliver langt færre landbrug tilbage, og at de så nødvendigvis må blive større.

Årsagerne til den svigtende tilgang er flere. Indtjeningsmulighederne har været forholdsvis dårlige sammenlignet med andre erhverv. Arbejdstiden er længere, og muligheden for weekend og ferie for de selvstændige landmænd næsten uopnåelig. Dertil kommer, at der skal større kapital til ved køb af en ejendom, end mange er i stand til at skaffe, og man kommer til at sidde med store forpligtelser.

Mens det alsidige brug stadig er det normale, må vi nok regne med,

*Teresa fra USA og Krystyna fra Polen.
Øst og vest mødes*

at den påbegyndte specialisering fortsætter, måske endda i forstærket tempo.

Der vil også i årene fremover være forskellige brugsstørrelser, de små brug bliver blot større, end de er nu, ligesom specialiseringer fortsætter. Allerede nu er der jo mange ejendomme uden køer, og antallet er stigende. Ca. 25 % af ejendommene er koløse. 15 % af ejendommene har ingen svin, og af ejendommene med svinehold har en trediedel ingen fedesvin, og en anden trediedel ingen grisesøer, altså en ret vidtgående specialisering på dette område.

Af hønsene findes en trediedel i besætninger med over 500 høns, og inden for slagtekyllingeproduktionen findes 70 % af kyllingerne i besætninger med over 10.000 dyr.

Der er lavet mange beregninger og fremsat mange udtalelser om den fremtidige landbrugsstruktur, tanker og ideer der vækker opsigt og modstand i vide kredse inden for landbruget, da de bryder med det hidtil kendte mønster for en landbrugsbedrift.

Det er imidlertid en kendsgerning, at der bliver færre ejendomme og færre folk til at passe dem, det bliver derfor nødvendigt med en

rationalisering og specialisering, hvis den nuværende produktion skal opretholdes og erhvervets udøvere få en indtjening i lighed med andre befolkningsgrupper, uden at de får en urimelig arbejdsbyrde, ligesom der må sørges for, at der bliver mulighed for at opnå frihed som andre betragter som en selvfølge.

En sådan omlægning vil kræve så store investeringer, at det bliver de færreste, der kan magte det, så det bliver nødvendigt, at det offentlige stiller midler til rådighed, hvis man ønsker at bevare selvejet og undgå, at det bliver kapitalstærke enkeltpersoner eller selskaber — inden- som udenlandske — der køber jorden op, så landmændene bliver forpagtere eller bestyrere.

Ligeledes må man fra det offentliges side — og måske også landbrugets organisationer — have kontrol med sammenlægningen af ejendommene, så man sikrer den bedst mulige jordfordeling. Da det måske kan blive vanskeligt for nogle at finde købere til ejendommen, når vedkommende ønsker at sælge, kan det være nødvendigt, at statens jordlovsudvalg køber sådanne ejendomme for at lade dem indgå i en senere fordeling.

Det vil blive et helt andet landbrugsmønster end det, vi hidtil har kendt, hvor man har lidt af hvert. Den enkelte landmand vil blive specialist på sit område, uden at det derfor behøver at gå ud over glæden ved at se, at det gror og trives. Arbejdet med levende ting som dyr og planter bliver aldrig rutine som arbejdet ved en maskine eller et samleband. Der vil altid opstå situationer, som kræver individuel stillingtagen.

Selv om landmanden må tage teknikken i brug for at gøre det daglige arbejde overkommeligt, vil han aldrig blive en del af maskinen.

O. Kjems Toudal.

Fremmedgørelse

Jeg formoder, at årsskriftets læsere også er stødt på dette ord, der sammen med „frustration“ er nøgleord i den løbende opgørdebat (eller oprørsdebat), og som gentages og gentages som en magisk trylleformular, der åbenbart skal gå for at være det samme, som får bjerget til at åbne sig, så det skjulte kommer frem i lyset med en sådan klarhed, at al yderligere diskussion synes at være overflødig.

De unge revolterer i fremmedgjorthedens navn. Og når deres aktion bliver imødegået af ellers sindige fiskere og bønder fra Thy, så kan man bagefter i Informations læserbreve sort på hvidt se, at disse thylandske selvtægtsfolk egentlig er undskyldt derved, at deres modaktion jo har sin rod i, at de er fremmedgjort for sig selv, fordi de er forankret i en missionsreligiositet og udlevede kulturmønstre, der ikke er (eller burde være) relevante for mennesker af i dag.

Fremmedgjorthed er en svært belastende sjælelig tilstand: Man er på en eller anden måde blevet fremmed for det mærkelige spøgelse, der kaldes „sig selv“, ens „sande jeg“, eller hvad man nu benævner det. Og hvad enten nu denne fremmedgørelse er en realitet eller indbildning, så er resultatet (hvad enten det er aktivister eller modaktivister, der tales om), en trang til eller et behov for at komme ud af fremmedgørelsen ved en eller anden — måske desperat — aktion, så der kan blive tilvejebragt en overensstemmelse mellem det, man (berettiget eller uberettiget) opfatter som sit egentlige jeg og så den „omverden“, der klistrer sig til en som et fremmedelement, der forvrænger det sande jeg. (Omverden skal her tages i videste forstand: alt det, der af den fremmedgjorte opfattes som værende „uden for“ det egentlige jeg, hvad enten det har sin plads uden for kroppen eller inde i hjernecellerne, hvor det uden personens villende medvirken er blevet påtrykt som et handlingsmønster, der blokerer det egentlige jeg's udfoldelsesbehov, sådan som det ytrer sig i overensstemmelse med — ja, med hvad? Lad det foreløbig stå hen).

Den fremmedgjorte har det, som man vil forstå, modbydeligt med sig selv; må slæbe med en konstant følelse af utilfredsstillethed. Han har „identitetsproblemer“, og det er noget meget mondænt at have. Det er i henhold til moderne digtning så at sige vor generations sygdom. Vi er blevet fremmede for os selv og skriver i lange baner anklagende digte efter recepten: Til en ukendt Gud. Naturligvis er det en lidelse at have identitetsproblemer og ikke vide, hvem man selv er, og hvad man skal stille op med en tilværelse, der som konsekvens heraf har „mistet sin mening“, er blevet „absurd“. Det er en oplevelse af, at tilværelsen så at sige vender ryggen til. Eller sagt på anden måde: Den tilværelse, som man så inderlig gerne vil spejle sig i på en sådan måde, at man kan godtage spejlbilledet som sandt, gengiver et vrængbillede. Identitet betyder jo noget i retning af „overensstemmelse“, således som man kan finde overensstemmelse mellem en beskrivelse eller et fotografi af et menneske og så mennesket selv. Tivolis spejlkabinet er egentlig et godt billede på en sejrende gengivelse, som man nægter at godkende som værende identisk med egen opfattelse af ens prægtige jeg. Det er forvrængninger, man oplever igennem disse spejle som medium.

Jo, fremmedgørelsens problem er bittert nok. Intet under, at tænkere og forskere, d.v.s. filosoffer og psykologer/sociologer efter tur har prøvet at finde svar på spørgsmålene: hvor finder vi årsagerne, og hvordan finder vi forløsningen?

— — —

Jeg skal indrømme, at denne artikels fremkomst, næst Gordons pressive tolerance (eller tolerante pression, for nu straks at slå over i noget, der ligner det til problematikken hørende sprog), skyldes en fremadskridende irritation over de sidste års ustandselige møde med ordet „fremmedgørelse“, en irritation, der — hvis jeg ellers kan analysere mine egne motiver — skyldes: 1) den indforståethed, som mange lægger for dagen i brugen af ordet, og som får en selv til at føle sig som en udenforstående ignorant, hvilket så i næste omgang bliver en tilskyndelse til at søge at komme på højde med situationen ved at give sig i kast med at undersøge: hvorfra har man denne indforståethed, der er ved at gøre ordet til et lige så almindeligt hverdagsord som ordet „en stol“; 2) den tilbøjelighed, — synes det mig —, der er til at anvende ordet som henholdsvis forsvars- eller angrebsvåben, så snart man har det en smule skidt med henholdsvis sig selv eller andre;

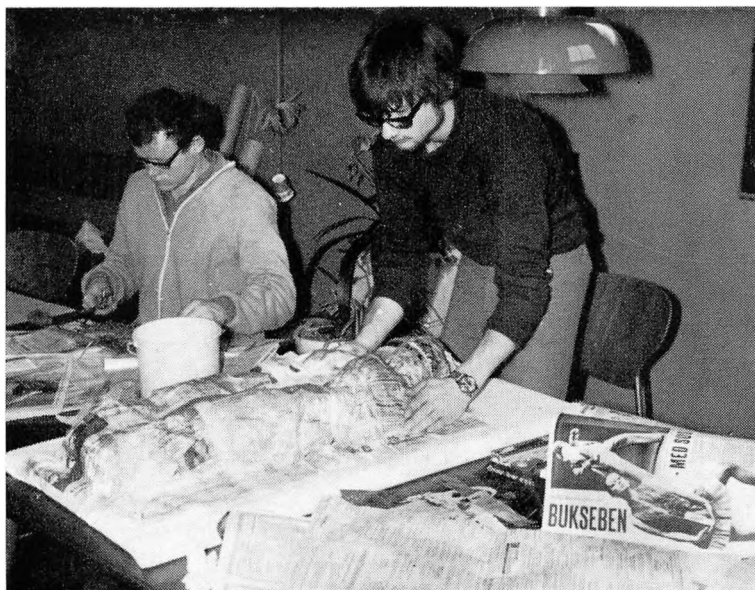
eller med andre ord: ordet brugt med en atmosfære af selvmedlidenhed omkring sig; 3) den — for mig at se — uberettigede bekymrighed på andres vegne, der mere eller mindre udtalt kommer til udtryk i en påstand om, at fremmedgjorte er vi alle, og det er i sig selv en ulykke, men den største ulykke er, at en del mennesker slet ikke véd det. Og hvad skal vi stille op med dem? De er jo fortabte. De går rundt og synes, at de i grunden har det ganske lunt med deres tilværelse. Og det er jo uforskammet, når de burde have det skidt som alle vi andre. Det må så være de videndes mission at få dem manipuleret derhen, hvor de i virkeligheden befinder sig, så også de tilfredse stakler forstår deres sande tilstand og vorder frelst.

— — —

Man skal ikke dykke ret langt ned i problematikken, før man bliver klar over, at ordet, som det bruges i daglig tale, henter sit indhold fra 4 sider: 1) Karl Marx, 2) den klassiske dybdepsykologs to store skikkelser: Freud og Adler, 3) Herbert Marcuses syntese af marxisme og freudianisme og 4) Søren Kierkegård/Sartre's eksistensfilosofi, eller rettere: eksistensforståelse.

Karl Marx's bidrag til en fremmedgørelsesforklaring, henholdsvis -forløsning, er egentlig dobbelt. Den Karl Marx, der især er blevet baggrundsfigur i vor tids forgrundsdebat, er et spøgelse, som man kalder „den unge Marx“, og som man har hentet frem af glemselens mørke ved at fordybe sig i hans ungdomsskrifter. Mange mener, at det er uberettiget at skelne mellem en ung og en gammel Marx, men den unge er altså den Marx, der i en hel del skrifter revolterede mod sin jødiske-kristne-tyske kulturarv ved ligesom i en slags trods at prøve at stille alle hævdvundne opfattelser på hovedet, før han som den gamle Marx fik samling på sit tankesystem, sådan som det især er fremlagt i hovedværket Kapitalen (Das Kapital), hvori det bærende er den såkaldte „materialistiske historieopfattelse“: det er de materielle-økonomiske kræfter, der — ytrengende sig gennem de til enhver tid fremherskende produktionsformer — betinger de højere kulturelle frembringelser: filosofi, religion, kunst, etik o.s.v. Hertil kommer så den påvisning (påstand?“), at disse eftertragtelseværdige udsvedninger af pengenes virksomhed stort set er (blevet) de besiddendes eller det etablerede samfunds våben til beskyttelse af, befæstelse af og yderligere fortsat udbyggelse af magtpositionen og undertrykkelse af proletariatet.

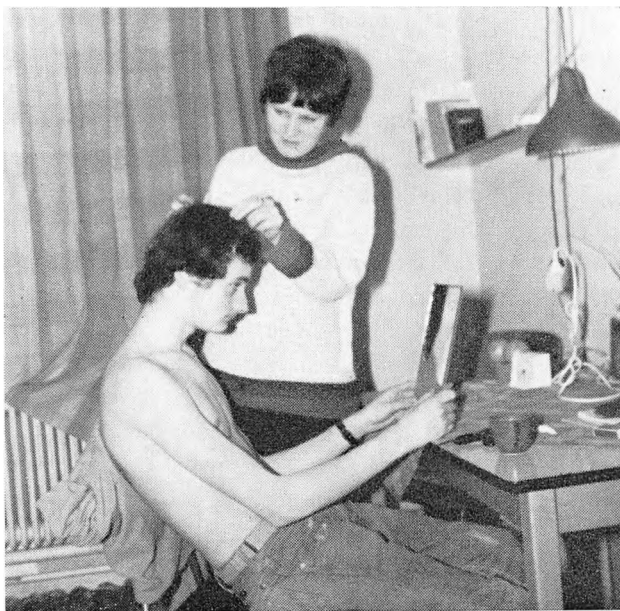

Der laves collage

Hvad der nu måtte være ung eller gammel Marx, skal jeg nok lade være med at udtale mig om. Men hos Marx finder vi egentlig to forklarings- og forløsningsteorier. Den første blev han inspireret til af den tyske filosof Hegel og sin egen samtidige: den bidske religionskritikerfilosof Feuerbach. Kort gengivet tager den sig sådan ud: Menneskers skødesynd har, under den nød og elendighed som kampen for den nøgne eksistens har frembudt, altid været at ty til ønskedrømme ved ligesom at forlænge deres ønsker, længsler og ideale forestillinger ud over sig selv og bort fra denne jord ind i en oversanselig (transcendental) verden til et billede af det ideale menneske, som man så kalder Gud, og til et billede af den ideale tilværelse, som man kalder paradiset. Derved sker der det, at mange frugtbare kræfter kanaliseres den forkerte vej, så at sige fuser til himmels i stedet for at brede sig frugtbringende og revolutionerende ud over jorden. (De, der har læst „Niels Lyhne“, vil vide, at I. P. Jacobsen her giver udtryk for samme tankegang. Han kendte nemlig også Feuerbach). Forløsningen består altså i at oplyse folk om den kendsgerning, at „religion er opium“. Menneskenes bestræbelser må rettes fra for-

søg på at finde veje til at frelse sig selv ind i et imaginært paradys mod at revolttere sig ind i paradys her på jorden.

Det turde være ret indlysende, at når mennesker så at sige deponerer den bedste del af deres væsen i en transcendental imaginær himmel, så leger de i uhyggelig grad „komme fremmede“ med sig selv. Man må nok holde Karl Marx tilgode, at han, med udgangspunkt i visse traditioner inden for den kristne kirke — traditioner, der desværre gør også kristendom til religion — alt kan jo gøres til religion, selv sex, — tog så grundigt fejl af, hvad evangeliet lyder på, når man véd, at kirkens egne folk op gennem tiderne har forvekslet kristendom med religion. Man kan jo unde sig selv den fornøjelse at læse det pjoskværk igennem, som i vor salmebog er at finde under begravelsessalmerne, så får man syn for sagen. Selv den karske Kingo kan jo synge: Fremmed er vi alle dage, pilegrimme i vor færd. På den anden side kan man dårligt lade være at bebrejde den ellers kloge og gennemreflekterede Marx en vis naivitet i hans snævre syn på, hvad både kristendom og religion står for. For den, der vil lave frelsesprogrammer, turde det med selv et overfladisk kendskab til evangelierne være indlysende, at her er ikke meget, der kan tages til indtægt. Hvis religion/kristendom i én pulje skal tages til indtægt for afsporet menneskeligt selvfrelseri og en herudfra inspireret verdens- og virkelighedsflugt, så har man i hvert fald overset, at kernepunktet i evangelisk forkyndelse altid må være: den, der vil frelse sit liv, skal miste det. Lad det nu være, hvad det er. Det er ikke disse fremmedgørelsesteorier fra Marx's hånd, der er mest fremme i dag, men den materialistiske Marx's, og de er anderledes kontante: Det „spejl“, gennem hvilket mennesket i væsentligst grad genkender sig selv og finder sin identitet, er — for at synge med danske digtere — „arbejdets gyldne frugt“ (Helms); thi „Vi former os selv, mens vi former vore lerpotter“ (Drachmann — dog lidt mere poetisk: Vi former os selv, mens vi former vort ler). Eller med Johs. V. Jensen (barndomsadresse Farsø, nuværende adresse ukendt): Hvad hånden former, er åndens spor. Men dette „håndspejl“ har produktionsformernes udvikling mod større og større arbejdsdeling, samtidig med maskinkraftens placering som anonymt mellemed mellem hånden og frugten, gjort ubrugeligt, så vi tyr til forvrængede erstatninger som f. eks. andres mening om os. Og det spejl kan jo i sandhed være forvrængende. I arbejdslivet er mennesket blevet afskåret fra at udfolde sit inderste

*Lille spejl på bordet her
gad vide hvad Tove finder der*

væsen, ja, har vel for så vidt altid været det i kampen for den nøgne eksistens, også i tiden forud for arbejdsdeling og industrialisme og opdelingen i herrefolk og proletariat. Ganske vist kan Marx vist ikke helt siges fri for at nære visse forestillinger om en eller anden paradisk „oprindelig naturtilstand“, der var engang. Men på den anden side drømmer han ikke om et eller andet „tilbage til naturen“ hvad angår vore produktionsformer. Vi er ankommet til industrialismens tidsalder for at blive der. Men til gengæld er vi nået så langt, at drømmen nu kan projiceres fremad: Vi nærmer os den station, da produktiviteten har nået en sådan størrelse, at sliddet for den nøgne eksistens bliver reduceret til at kræve et minimum af vor energi og åndelige ressourcer, og vore „primitive behov“ (føde, klæder og bolig) let kan sikres og betrygges, hvis bare fordelingen kommer i orden. Og så kan arbejdets frugt i sandhed vorde gylden. Arbejdets slid for udkommet alene er taget fra os, og fritidens skabende leg træder i stedet som „kunstnerisk aktivitet“, hvorigennem mennesket finder både udfoldelse og et sandt identitetsspejl. Det er jo disse

tanker, der søges omsat gennem det musiske's fremtrædende placering i moderne pædagogik. Den „tabte dimension“ skal genvindes, harmoni og lykke og mening med tilværelsen etableres som aldrig før.

(En kættersk parentes: Er kunstnere lykkelige og harmoniske og ikke-fremmedgjorte mennesker? Eller slås også de med fremmedgørelsesdjævelen i form af tvivl, angst, anfægtelse? Jeg mener at have kendskab til et par stykker, der i så henseende ikke har det bedre end godt). At den af Marx forventede udvikling tog en fart, som han var afskåret fra at vide noget om, ved vi i dag. Adskillige mener, at vi også på dette punkt er ved at være ankommet, ja, allerede har nået stationen, hvis ellers vi forstod at indrette os derefter, hvad nogle jo for resten er godt på vej til. Når man bor så tæt ved Frøstrup som jeg, kan man ikke undgå at høre hårdarbejdende bønders bitre ord om visse folk, der allerede er stået af ved denne station og i vort overflodssamfund prøver at indrette sig med en guitar under armen eller en klump ler mellem hænderne, men på den anden side også med et tilsyneladende meget beskedent krav på velfærdssamfundets tilbud af konsumgoder, ladende hånt om de såkaldte „statussymboler: bil og køleskab etc. Hvilket dog ikke forhindrer forbipasserende i at få det indtryk, at man siddende afslappet i vejrabatten med torskepilkende håndbevægelser antyder, at man sådan set slet ikke har noget imod at få en af de stressede forbipasserende ejere af firehulede statussymboler til at bide på krogen for dog som gratister at nyde lidt godt af overfladssamfundets metoder til hurtigt at tilbagelægge strækninger, der ville blive lidt besværlige at tilbagelægge til fods. Nå, enhver kan jo i et demokratisk samfund gøre sig sine tanker — og har lov at udtrykke dem.

— — —

Den klassiske dybdepsykologs syn på fremmedgørelsen vil jeg prøve at sammenfatte således: I grunden er springet fra Marx til Freud og Adler ikke stort. Hvad der hos Marx har karakter af filosofi eller idé, forsøgt af Freud og Adler sat i system som videnskab til forståelse af visse sindslidelser af neurotisk eller psykotisk karakter. Et menneske har visse medfødte, biologisk (genetisk) bestemte behov, legemlige såvel som sjælelige. De legemlige er velkendte, de sjælelige mindre kendte. Om der overhovedet kan sættes skel, er omdiskuteret, og i denne forbindelse ligegyldigt. Behovene løber ud i en eller anden form for livshunger, livsdrift, libido, eller hvad man nu kalder det.

Bål i sneen. Vinterholdet 1969/70

De to stærkeste sjælelige livsdrifter er den seksuelle (Freud) og trangen til anerkendelse (Adler). Selvhævdelsestrang kalder man også undertiden den sidste, men det er bare et kedeligt belastet ord. Hvad et menneske er, er helt konkret fastlagt af disse „primærbehov“. Men hvad et menneske derudover *bliver*, bestemmes af de kulturmønstre, der påtrykkes dets hjerneceller. Internalisering kaldes den proces. Allerede herigennem skabes fra den tidligste barndom så at sige et nyt, næsten uudryddeligt jeg, et „overjeg“, der ulykkeligvis kan komme på tværs af og blokere „underjeget“s behovstilfredsstillelse derved, at der skabes (påtrykkes) ønsker og sekundære behov, hvis tilfredsstillelse ikke kan forliges med de primæres. Heri består i virkeligheden det, der opleves som fremmedgørelse, og som altså er et kulturskabt fænomen, som man kun kan komme til livs ved at forebygge, det vil sige: skabe nye og i forhold til de primære behov mere relevante kulturmønstre. Vor tids eksperimenteren med „alternativkulturer“ eller „subkulturer“ har sit udspring her, såvel som den moderne udfoldelsepædagogik. Væk med autoriteterne! Desværre er selve vort sprog noget af det mest autoritetsbelastede af alt; hvert ord, hver sætning er faktisk belastet. Tænk bare på ordene „far og mor“.

I konsekvens heraf bør faktisk ordets pædagogik i skolerne afløses af det raslende papirs og de skraslende farveblyanternes pædagogik — hvilket da også sker. Og det er jo iøjne-, eller rettere: iørefaldende, at der er et oprør i gang mod det nedarvede sprog. Det sprog, der bruges som kommunikationsmiddel i de mest yderligtgående, revolterende grupper, er kun for indviede. For os gamle er det intetsigende volapyk. Men *hvis* alligevel ulykken skulle være sket og fremmedgørelsen have indfundet sig skulle der trodt alt stadig være en forløsningsvej gennem en „bevidstgørelse“ af situationen. En lille elite af bevidstgjorte intellektuelle skal da blive den missionerende apostelskare til frelse for de ikke-bevidstgjorte, hvis da ikke miséren for den enkelte er så vidt fremskredet, at kun psykoanalytikeren kan hjælpe.

Jeg ved, at ovenstående i hvert fald for de sidste årgange af elever på St. Restrup ikke er fremmed tale, al den stund disse tanker er en hovedbestanddel af Herbert Marcuses tankegods, den tysk-amerikanske professor, som har skabt en slags syntese af Freud og Marx. Så vidt jeg kan forstå, er de marcuseske slagord: indoktrinering og status-symboler udtryk for netop: skabelsen af et forvrænget overjeg og dannelsen af sekundære falske behov. Ifølge Marcuse (Marx) skulle fremmedgørelsen have sit udspring i magtbegær, sådan som det får lov at manifestere sig i et kapitalistisk, etableret og institutionaliseret samfund, hvor konkurrenceånd og profitbegær er drivkræfterne fremfor noget andet. Gennem de moderne massemedier: aviser, ugeblade, TV o.s.v. påduttet mennesker via reklamebrølene falske behov og ønsker. Og det grusomste er, at de af de virkelige magthavere manipulerede masser slet ikke aner, at deres hæsblæsende jag efter „status-symboler“ er noget påduttet, men virkelig tror, det er ægte behov, der kommer til udtryk. Profitbegæret puster stadig til ilden: mere! mere! Deraf det hæsblæsende jag, der er så karakteristisk for vort ødsle og naturforurenende forbrugersamfund. (Naturforurening i videste forstand: naturen *om* os, såvel som naturen *i* os).

Jeg indrømmer, at man i vid udstrækning må give disse tanker ret, selv om jeg mener personligt at være fuldkommen immun over for reklamebrølene, hvilket jo så netop skulle dokumentere mangel på bevidstgjorthed og mit tilhørsforhold blandt de fortabte. Med andre ord: Det fænger, når man læser Marcuse. S'gu har manden ret!!!

Man trænger til ligesom at få sagerne belyst endnu engang; læser vor hjemlige arkitekt-filosof-psykolog-sociolog Poul Bjerres bog:

*Forventningsfulde sjæle.
Karneval*

Menneskets natur. Og gyser tilbage for perspektiverne. Bjerre synes at ville drage den konsekvens, at det må overlades til fremtidens socialpsykologer gennem intens forskning baseret på rigelige bevillinger (det haster!) videnskabeligt og endegyldigt at beskrive menneskets sande natur — udtømmende. Det vil tage sin tid. (Hvad skal vi gøre, mens vi venter?) En sådan elitestab må så kunne fastslå i store træk, hvordan de primære behovs tilfredsstillelse kan kanaliseres ud i relevante og ægte ønsker. Hvilket så atter vil (må? skal?) resultere i en slags officielt anerkendt og blåstemplet moral, konfirmeret af det offentlige på en eller anden måde, og vist om nødvendigt påtryk ovenfra som et nyt og rigtigere kulturmønster, indoktrineret, javist, men *med rette*. For disse bevidstgjorte folk véd jo, hvad de gør. Jeg tør ikke helt påstå, det er dette, Bjerre ser som målet. Men jeg synes, hans tanker driver derhenad. I hvert fald kan han tale om en slags videnskabeligt konfirmeret moral, altså et sæt samfundsfærdselsregler, til hvilken han nærer den tillid, at den vil forebygge og forløse fra fremmedgørelse. Den gamle manipulationsmekanisme skal erstattes af en ny, der har sit ståsted i en viden om, hvad et menneskes sande tarv

er. Det kan man virkelig ikke overlade til det enkelte menneske selv at afgøre med sig selv som indsats.

Og hermed er vi nået til sidste etape: eksistentialismens syn på, hvad og hvem et menneske er, og hvad fremmedgørelse er. Lige på og hårdt siges der: Hvem du selv er, må du virkelig selv finde ud af og svare på. Det skal du ikke have eksperter til at afgøre for dig. Din fremmedgørelse er din egen sag, og det er også din egen sag at komme ud af den. Fremmedgørelse er en fundamental menneskelig oplevelse, uden hvilken du slet ikke bliver menneske. Det er en illusion at tro, at du kan undgå den. Fremmedgørelsens oplevelse har nemlig sin rod i det specifikt menneskelige: selvbevidstheden; og den hermed forbundne evne til i enhver situation at have mindst én tilskuere til sine egne tanker og gøremål: sig selv. For ethvert menneske, hvis forestillinger løber ud i ønsker og idealer, vil der på et eller andet tidspunkt ske det, at tilværelsen ligesom spalter sig i: mennesket med dets selvbevidsthed på den ene side — og alt andet på den anden. Tilværelsen vender ryggen til, klager man så. Men det er netop udfordringen til dig om at blive ret menneske — „træde i eksistens“, som Søren Kierkegaard ville sige det. Noget af det mest karakteristiske ved denn oplevelse af selvet er, at mennesket føler sig reduceret til en magtesløs „ting mellem andre ting“. Tilværelsen er ikke i overensstemmelse med mine ønsker, som groft sagt går ud på at være mit eget livs direktør. Det er kernen i al oplevelse af fremmedgørelse. Udfordringen er denne: du må erkende netop *dit* livs muligheder og (det er det afgørende) træffe dit valg imellem dem, og dernæst fastholde valget med konsekvens. Dit valg er *din* forpligtelse, som du må gå ind under i fuld ansvarlighed, både over for dig selv og andre. At skelne mellem den kulturelle arv og den genetiske har for eksistentialisten ikke synderlig interesse. Begge dele er jo påtrykt mig uden egen villen. Om det er genetisk bundne eller normbundne handlingsmønstre — det er lige fuldt DIG, der er tale om, og netop dig. For resten: Hvad er et menneske uden kulturel ballast. Valget gælder altså også et valg i normerne, og højst sandsynligt for de fleste et valg *af* normerne. Du kommer ud af fremmedgørelsen gennem „det forpligtende valg“, der ganske vist ikke betyder udfoldelse, som du går og drømmer om, men begrænsning. (Man mindes Jakob Knudsens stærke og varme tale om rodfæstethed kontra „idealitetens lygte-

mænd“: forbandelsen i at hige ud over sig selv). Valget *kan* føre til revolter, men behøver ikke nødvendigvis at gøre det. Men kan godt vælge sig selv, som man nu engang er og er blevet, og stå til ansvar for dén kalorius. Det afhænger af så meget: evner, energi, mod. Men det er ligefuldt vejen ud af fremmedgørelsen, den vej, som *du alene* kan gå — og være ansvarlig for.

Man vil forstå, at den tendens, som den moderne psykologi og sociologi har haft til at reducere mennesket til en snoretrukket marionetdukke, der uden vilje var tvunget til via snoretrækket at spille sin rolle på dukketeateret, vender eksistensfilosofien sig imod: hvor meget et menneske end spræller i snorene, har det mulighed for at frigøre sig. Det begynder med en „indvendig reservation“ (forbehold), og nogle når muligvis ikke længere. Andre gør. Det afhænger af valgets energi og fastholdelsens konsekvens. Og når de modaktionerende thyboere beskyldes for at være fremmedgjorte, vil man fra eksistentielt hold sandsynligvis svare: Vrøvl. De er ikke fremmedgjort af udlevede kulturmønstre og missionskristendorn, som er urelevante i vore dage. De har — måske ikke bevidst, og det er i denne forbindelse underordnet — valgt disse livsformer som netop deres, og dermed har de løst deres eksistensproblem, d.v.s. de er ikke havnet i fremmedgørelse, men har frigjort sig fra den. (Hvilket ikke er ensbetydende med, at de godvilligt lader sig træde over tærerne, når deres tilværelsessymboler krænkes). Og ærlig talt: tag om al filosofisk snak, føler man så ikke, når man er i selskab hos en thybonde, at er der nogen, der er „hjemme“ hos sig selv, så er det sørme ham.

— — —
Og hvor langt er vi så kommet?

Det må læseren virkelig selv afgøre. Det mest tankevækkende ved beskæftigelsen med dette emne har for mig været oplevelsen af, at den opfattelse af mennesket, som er baggrunden for eksistentialismens tankebaner, er begyndt at gøre sig gældende inden for både den videnskabelige psykologi og sociologi som særlige „skoler“: eksistenspsykologi og eksistenssociologi. Jeg holder mig til to bøger: den amerikanske sociolog Peter L. Bergers: *Invitation til sociologi* og Wiener-psykiateren Viktor E. Frankl's: *Psykologi og eksistens*. Om den første kun dette: Det er fra hans bog, hvis sidste halvdel er en oplagt protest mod den klassiske sociologi, jeg har hentet de ovenfor anførte betragtninger om menneskets mulighed for — begyndende med en

„indre reservation“ — at frigøre sig for marionettrådene — uanset om det fører til revolter eller slutter med accept. Bergers vedkender sig klart, at han med en bestemt hensigt overfører eksistentialismens (Heideggers) sprog til sociologien: det klassiske sociologisprog beskriver kun ufuldstændigt mennesket i dets væren. Frankl har „dannelseskole“ ved sine særlige helbredelsesmetoder, lidt pretentiøst kaldet „den tredje wienerskole“ (ved siden af Freuds og Adlers to klassiske wienerskoler i psykiatri). Hans opfattelse er, at Freud og Adler nok havde ret i, at blokering af sexbehov og selvhævdelsesbehov nok kunne føre til neuroser, men at disse i mange tilfælde ville være til at bære, hvis mennesket ikke også led af noogene neuroser, hvorved forstås: blokering af menneskets behov for mening med tilværelsen. Men denne mening kan ingen anden finde, eller rettere skabe, end det enkelte menneske selv — for egen regning og på eget ansvar. Det er både en udfordring og en belastning at støde på dette krav. Hos Freud og Adler befries mennesket for tilværelsens absurde byrder, liggende på en divan i måske hypnotisk trance. Berettiget i mange tilfælde, vil Frankl indrømme. I Frankl's konsultationsværelse behandles patienten mindre som patient og mere som normalt menneske. Frankl's skole er også tidstypisk derved, at han kvier sig ved at sætte skel mellem sundt/sygeligt og normalt/unormalt. Hos Frankl finder der ingen forløsning sted fra en overmægtig virkelighed, som patienten flygter fra — for dernæst at få den givet tilbage på psykiaterens vilkår. Hos Frankl stilles mennesket i nød i oprejst tilstand over for sin egen tilværelses byrde for at opmuntres til og lære at overtage sit eget liv på sine egne betingelser. Metoden? Logoterapi kalder Frankl den. Frankl selv er kun „fødselshjælper“. Samtalen er den vigtigste metode. Ofte med assistance fra andre, der er eller har været i den lidendes og fremmedgjortes egen situation. Vil nogen kalde metoden god gammeldags sjælesorg, så tror jeg egentlig ikke, Frankl selv har væsentlige indvendinger at gøre. Om effektiviteten og metodens begrænsning kan man selv læse hos Frankl. At han bliver forkættet af de klassiske wienerskoler, anfægter ham ikke. Han har et rigt erfaringsmateriale at bygge på som tidligere kz-fange hos tyskerne. Herom fortæller han i først halvdel af bogen.

Det tankevækkende består altså deri, at der er en tendens til inden for udforskningen af mennesket at erkende, at den såkaldt positiv-

stiske menneskeopfattelse har været alt for snæver. Berger kalder den ligefrem for intellektuelt barbari.

— — —

Lad mig som afslutning kort omtale kristendommens syn på sager som identitet, mening med livet og fremmedgørelse. Det er jo karakteristisk, at det grundmenneskelige spørgsmål: hvem er jeg? slet ikke stilles i evangelierne, men derimod spørgsmålet: hvem er min næste. Ganske vist optræder der i evangelierne raskvæk folk, der er ganske klar over, hvem de er. Dem siges der ikke meget godt om. Fremmedgørelse er da her: ikke at vide, hvem der er min næste. „På vort eget, nat og dag, stirrer vi med velbehag, *det* forstyrrer freden“. Teologisk hedder fremmedgørelsen: synd. Forløsning hedder: frelse, ved Guds nåde. Ganske vist kan ordet forløsning godt bringes i anvendelse som et ord, der kan karakterisere nådens *virkning*: forløsning fra sin „indkrøgethed“ — for at tale luthersk, hvilket samtidig er frigørelse til med frimodighed at gå ind i og overtage sin hverdag på nådens vilkår, under ansvar og skyld — som skaberens gode gave. Det er oplevelsen af, „at mig dagen fryder *trods* synd og død“, og fremmedgørelse og anden djævelskab. Lad Luther i denne sammenhæng få det sidste ord: Tro på nåden, lad være at skabe dig og gør din pligt!

S. B. Riis-Vestergaard.

Miljøet, vi skal leve - og helst trives i

Den tekniske udvikling har hjulpet os godt mod mange af de problemer, der før plagede menneskeheden: sult, sygdom, manglende bolig, overtro o.s.v. Men alligevel er det teknologiske samfund langt fra problemløst.

I vor griskhed efter forbrugsgoder ødelægger vi naturmiljøet og producerer så meget affald, at vi er ved at kvæles i det.

Vi opfinder tekniske vidundere i lytteapparater, båndoptagere og telelenser, der kan blive (og ofte bliver) misbrugt i jagt på oplysninger om andres privatliv.

Kravet til stordrift, sætter den enkeltes indflydelse ud af spillet — „et tandhjul i maskinen, ikke mere mig selv“, sang Carl Alstrup så rammende for nogle år siden —

— og i vor stadige jagt på højere teknisk standard og dermed forbrugsmuligheder har vi grundigt forsømt det menneskelige kontaktbehov, der sammen med tryghed i ansættelse og et sundt naturmiljø at færdes i, er så afgørende for menneskelig trivsel.

Vi må altså erkende, at teknisk effektivitet ikke uden videre løser vore problemer, men at vi nu som 70'ernes vigtigste politiske og samfundsmæssige opgave står over for at skulle:

1. sikre naturbeskyttelse i langt mere effektiv form end hidtil.
2. beskytte individets ukrænkelige frihed til privatliv uden andres indblanding.
3. omlægge ejer- og indflydelsesforholdet i virksomhederne i retning mod virkelig økonomisk og medbestemmelsesdemokrati.
4. fremme muligheden for tilfredsstillelse af det psykiske behov for kontakt med andre mennesker — en kamp mod ensomheden.

Dette betyder igen en omprioritering af de goder, vi skal tragte efter. Vi kan ikke både stige mest muligt i indkøbsstandard af for-

brugsgoder og samtidig betale, hvad det koster at beskytte naturen og os selv mod ødelæggende forurening.

Vi kan ikke lade enhver teknisk nyskabelse blive brugt frit efter forgodtbefindende, men må begrænse benyttelsen, hvor den går privatlivet for nær.

Vi kan ikke lade beslutningsprocesserne træffes alene af en elite i virksomhederne (ledelsen er i øvrigt langt fra altid præget af at være elite), selv om det måske (det er ikke udelukket, at medbestemmelse kan vise sig så positivt, så det ikke passer) er det mest effektive, men vi må afvente den langsommere og måske mindre saglige kollektive beslutning til fordel for en fornemmelse af, at blive mere respekteret.

Og vi må fra samfundets side skabe rammer, hvor man mødes og kontakter på naturlig vis uden risiko for at være til besvær, selv om udgifter til sådanne rammer yderligt vil belaste finanshovedkassen.

Der er for mig ingen tvivl om, at trivselsproblemernes løsning er vor vigtigste opgave i årene, der ligger lige foran os. Velfærds- og velstandssamfundet har ikke i tilstrækkelig grad gjort os glade og tilfredse. Vi er tværtimod præget af surhed og fortrædelse. Et bedre miljø for virkelig menneskelig trivsel er eneste udvej.

Svend Haugaard.

NB. Hele familien melder alt vel. Til november flytter vi ind i vort nye hus (det rigtige med udsigten over Himmerland), selv om det endnu er lidt ufærdigt. Derefter regner vi med at være „fastboende“. Jeg må vist have med, at jeg i februar var til Nordisk Råds møde i Reykjavik. En lille annonce i avisen om Restrup-møde fik 45 piger til at møde frem. Sikken aften! Vi ønsker jer alle en god jul og sender de bedste hilsner.

Bergljot og Svend Haugaard.

Breve og hilsner

En hilsen til årsskriftet. Jeg er fra årgang 1920—21, og således langt nede i rækkerne, men derfor kan det alligevel være skønt at gense St. Restrup og mindes de unge dage, da man havde mod på livet og mente, at man skulle udrette meget. En del fik man da også udrettet.

Jeg var i september måned til pensionistkursus på St. Restrup højskole. Det var venlige mennesker, man mødte der, og lærerne og forstanderparret var også flinke. Jeg boede hyggeligt på Tunet sammen med en mand fra Brovst, og vi fik os mange gode samtaler.

Glædelig jul og godt nytår ønskes alle på St. Restrup. Venlig hilsen.

Adolf Sørensen.

Alle gamle elever ønskes en glædelig jul og et godt nytår. Tak for den gæstfrie modtagelse ved St. Restrup-møderne.

Johanne og O. Kjems Toudal.

Med ønsket om en glædelig jul og et godt nytår sendes de bedste hilsener fra:

Gordon Christensen, Steen Højgaard, Hanne og Jens Gjøf, Gert Ummach Larsen, Anne Lis Ravn, Bøgh Christensen, Sinkbæk Jensen, Lisbeth Møller, Per Christensen, Karen Strømgaard, fru Skorstensgaard, Jens Okking, Knud Andreasen, Kurt Lysbolt Jensen, Hans Jørgen Staun Christensen, Jens Madsen, Ivan Jensen, Poul Henry Smith, Carsten Boysen, Lis Rønde Kristensen, Kirsten Christensen, Tove E. Petersen, Anne Sølvhøj, Knud Vincent Rasmussen, Willy Sommer, Vera Mikkelsen, Jytte Ertman.

En hilsen til gamle elever med ønsket om en glædelig jul og et godt nytår.

Karen og Svend Tornbjerg.

En venlig hilsen med ønsket om en glædelig jul og godt nytår. Niels Chr. og Betty er omsider vendt hjem fra Grønland og har bosat sig i Gedved med tilknytning til Horsens sparekasse. Jens Jørgen og Margit er omsider blevet gift og bor i Ballerup. Han og Hans Holger studerer begge biologi ved hver sit universitet. Vi selv har det stadig ved det gamle her på Mors. Gebræklighederne må man jo se at leve med.

Ingrid og S. B. Riis-Vestergaard.

Fra 1920-1970

Minderige år og minderige dage. Det bliver nu ikke det historiske, jeg vil tænke på her, men vort ophold på St. Restrup 1920 kontra elevmødet 1970.

Der er jo sket meget i skolens indre og ydre forhold — så meget, at det kan knibe for vi „gamle“ at fatte det. Men elevmødet blev en dejlig oplevelse for nr. 11 fra 1920. Godt program, gode foredrag og god underholdning, som nok bliver refereret andet sted i årsskriftet. Jeg nøjes derfor med at konstatere, at den side af sagen var vi godt tilfredse med.

Ballet lørdag aften var vi ikke med til. Derimod var det en skuffelse, at vi skulle slæbe rundt med højskolesangbogen, som der ikke blev brug for. Helt sandt er det nu ikke, for vi brugte den ved Svend Haugaards foredrag, og det gjorde godt.

Morgensamling hedder det nu i stedet for morgensang, og det føltes tomt for de fleste af os. Eleverne sørgede for det: en grammofonplade, oplæsning af forstanderen, en grammofonplade. Selv om det var fin musik og god oplæsning — Piet Hein, såvidt jeg husker — syntes vi nu, at en morgensang, Fader-vor og en sang til inden timen begynder giver en mere.

Trods alt blev det et par gode dage på et dejligt sted, men det var underligt, Balle ikke kunne være med. Vi savnede ham, men var jo forberedt på, at den dag måtte komme, så høj en alder han har.

Vi var stolte over at kunne møde 10 fra sommeren 1920 mod kun én fra vinterholdet 1919—20, og det til trods, at dette vinterhold var tre gange større.

Vi fik vores vandrebog sat i gang igen efter seks års dvaletilstand. Tak til forstanderparret for god modtagelse og god behandling, og hermed de bedste ønsker for skolens fremtid.

Glædelig jul til alle.

*Chr. og Anna Larsen,
Bispebjerg Parkallé 80,
København NV.*

Nyt fra St. Restrupkredsene

Østvendssysels Restrup-kreds afholdt sommermøde hos Sonja og Knud Sørensen, Svennum. Der var ca. 40 deltagere.

Mødets taler var Svend Haugaard, og fra St. Restrup højskole var lærer Gordon Christensen og fru Tornbjerg mødt i stedet for forstander Elbæk Petersen.

Svend Haugaard kom ind på mange interessante og aktuelle problemer, og de fremmødtes lyst til at stille spørgsmål var stor. Efter at vi havde fået kaffe fik Gordon Christensen ordet for at fortælle nyt fra skolen. Han kom i denne forbindelse ind på, at fag som sprog, forurening og samtidsorientering var fag, der i dag havde stor interesse blandt eleverne.

Vi havde en hyggelig aften, som længe vil mindes. Næste år er vi inviteret til Helga og Henning Dahl, Birkmosevej 295, Jerslev. Det siger vi mange tak for, og vi er begyndt at glæde os til næste års sommermøde.

Glædelig jul til alle læserne.

*Karen og Asger Ottosen,
Løgtved Mark, Dybvad.*

Fra elevforeningen

Intet er bestandig i denne verden, og en højskole er underkastet denne forandringens lov. Lærerne rejser og nye kommer til, og op igennem årene har selv højskolens elevklientel uden tvivl forandret sig meget. Nu er det i overvejende grad by-ungdommen, der søger højskolen.

Det er derfor meget prisværdigt, at så mange gamle elever igennem deres elevforening slutter op om St. Restrup højskole. Der er mange elever i denne forening helt tilbage fra forstander Balles tid. Jeg ved ikke om gamle elever er klar over det, men vi har en af de største elevforeninger her i landet.

Til sommerens årlige elevmøde var der også i år mødt mange mennesker. På generalforsamlingen i forbindelse med elevmødet trådte Svend Tornbjerg tilbage som formand for elevforeningens bestyrelse, og undertegnede overtog hans plads. Som det står at læse i „Siden sidst“ er Karen og Svend Tornbjerg flyttet til Frederiksborg højskole.

Elevforeningens bestyrelse vil derfor her rette en tak til Svend Tornbjerg for de år han har virket som formand og for et omhyggeligt og vel udført arbejde som redaktør af årsskriftet.

Her i efteråret er også Elbæk Petersen på grund af sygdom trådt tilbage som forstander for St. Restrup højskole. Karin og Elbæk har nu købt hus i nærheden af Aalborg, men Karin vil dog i den kommende vinter medvirke som lærer på skolen.

Bestyrelsen vil gerne her på foreningens vegne rette en tak til Karin og Elbæk for deres tid som ledere af skolen. Denne tak gælder sidst og ikke mindst den venlighed og medmenneskelige forståelse, de altid har mødt andre med. Mange gamle elever og kursister vil huske dem fra hyggelige timers samvær omkring pejsen. Vi vil håbe, at noget af denne holdning også frem over kommer til at præge skolen her.

Hvornår elevmødet afholdes næste år vil blive meddelt i det lille skrift, der nu udsendes i maj måned.

Meddelelser og hilsner til årsskriftet bedes indsendt til undertegnede senest 15. oktober.

Gordon Christensen.

Regnskab for St. Restrup Højskoles elevforening

INDTÆGTER

Bal ved elevmødet	473,00
Renter	467,00
Kontingent I	13.740,00
Kontingent II	5.980,00
	<hr/>
	20.660,00

UDGIFTER

Udgift ved elevmødet	560,00
Restrupmøde	145,00
Kørselsgodtgørelse	303,50
Gave	50,00
Sekretær og kontorhold	110,00
Elevunderstøttelse	335,00
Elevskrift og konvolutter	1.249,46
Landselevforeningen	600,00
Trykning af årsskrift	8.420,62
Forsendelser	4.058,00
	<hr/>
	15.831,58
	<hr/>
Overskud ...	4.828,42

FORMUEFORHOLD

Indestående i Andelsbanken	8.001,15
Indestående på giro	3.441,90
Kassebeholdning	737,34
	<hr/>
Formue	12.180,39

Den 7. juli 1970

Arne Fristrup.

Svend Tornbjerg.

Vinterholdet 1969-70

Ove Benne Andersen, Tommerup Nørreremark, Knarreborg
Peter Bisballe, Hyldemosevej, Hammershøj
Grethe Blumensådt, Storkevang 27, Allerød
Ahlmann Dahl Brix, „Havensminde“, Gandrup
Hanne Christensen, Visborg, Hadsund
Jørgen Visbech Christensen, Ørris, Hobro
Maren Christensen, Nyeng, Nees, Vemb
Vagn Christensen, Klostervej 12, København K
Bente Maria Christiansen, Centralinstitutionen, Vodskov
Ole Christoffersen, Islandsvej 18, Hjørring
Lissi Faber, c/o Jungvig, Snerlevej 2, Aalborg
Conni Fredsgaard, Helgolandsgade 41, Aalborg
Henning Haas, Nymose Huse 82, Gentofte
Erik Hansen, Teglværksvej 6, Vejle
Ilse Hansen, Randers
Lene Hansen, Fiskens Kvt. 5 D, Albertslund
Torben Hjære Hansen, Bjergvejen 81, Alleded
Torgen Henriksen, Kildegaarden, Skuldelev, Skibby
Bent E. Jensen, Bajlum, Roslev
Britta B. Jensen, Chevron Service, Hejse, Fredericia
Hans Nymark Jensen, Dall Villaby, Svenstrup J
Torkild Kjær Jepsen, Uttrupvej 1, Nørresundby
Jesper Wagner Jensen, Haderslev 3, 5. sal, Århus C
Per Sølvhøj Knudsen, Grindstrup, Maribo
John M. Løager Kristensen, Mosevangen 6, 1. tv., Skanderborg
Christian Hartmann Larsen, Rydersvej 19, Århus N
Svend Vestergaard Larsen, Vester Torup, Fjerritslev
Anette Wills Larsen, Egevænget 4, Hjallesø
Mona Lauritsen, Rødovrevej 343, st., Rødovre
Grethe Markussen, Haldbakken 22, Hobro
Tove Gjedsted Mortensen, Udsigten 3, Allingåbro
Erik Nedergaard, Jernbanegade 13, Frederiks
Birger Nielsen, Luneborg, Tylstrup
Henning P. Nielsen, „Korsagergård“, Rude, Odder
Hanne Hjort Nielsen, Egeallé 28, Silkeborg
Ove Preben Nielsen, Knudsgade 115, Brønderslev

Knud Ejler Nørr, Vikingvej 17, Nørresundby
Hella Irene Petersen, Hvilested, Kolding
Inga Legart Petersen, „Højgården“, Fårevejle st.
Niels Erik Pedersen, Vardevej 36, Skjern
Jan Erik Pontoppidan, Sofiagade 17, København
Kaj Rasmussen, Tovstrup, Sorring
Merete Rasmussen, Ølstedvejen 12, Søften, Hinnerup
Svend P. Rosenskjold, Nordlejren, Oksbøl
Lis Rønnelund, Mads Holmsvej 35, Helsingør
Teresa Secules, USA
Inge Lisbeth Selmann, Mjølnersvej 5 B, Helsingør
Mary Sørensen, Rolighed, Hellum, Jerslev J
Krystyna Tepper, Polen
Hans Chr. Tøttrup, Søren Møllersgade 26, Randers
Jon Wozniak, Nordgade 17, Randers

Sommerholdet 1970

Edith Gurli Andersen, Hald Ege, Viborg
Ove Benne Andersen, Tommerup Nørremark, Knarreborg
Grethe Blumensådt, Storkevangen 27, Allerød
Andreas Davidsen, Øthivik, Færøerne
Niels H. Enselmann, Svanevej 33, København
Henryk Friedmann, Polen
Krystyne Paulina Goliewska, Polen
Mira Gonik, Polen
Birgitte Holscher, Algade 105, Vordingborg
Annette Rank Jensen, Rødovrevej 67, Rødovre
Bent E. Jensen, Bajlum, Roslev
Benny Jensen, Pusterholmen 4, Herlev
Flemming S. Jensen, Solvænget 9 D, Hjørring
Keld Thorhauge Jensen, Skive Kaserne, Skive
Kenno Østermark Jensen, Holmelundsvej 35, Hvidovre
Erik Jørgensen, Søndergade 45, Aalborg
Jette Skriver Jørgensen, Udby, Hurup, Thy
Edith Kaae, Buderup, Støvring
Kaj Kristensen, Tønder Kaserne, Tønder
Lis Rønde Kristensen, Bredgade 17, Grenå
Åse K. Ø. Larsen, Kærhaven 19, Sønderborg
Edda Melax, Amtmansstig 2, Reykjavik, Island
Erik Nedergaard, Jernbanegade 23, Frederiks
Eva Novrozniak, Tjekkoslovakiet
Karen Møller Nielsen, Skovsted, Thisted
Inge Lise Okking, Thulvej 50, Aalborg

Benny Olsen, Langsøvej 3, Silkeborg
Wivi House Olsen, Hvidkildevej 56 B 2, København NV
Birgit Paaskesen, Ravnholtsvej 17, Silkeborg
Mona V. Pedersen, Oue, Hobro
Annemarie V. Poulsen, Øsløs, Vesløs
Merete Rasmussen, Lærkevej 33, Kværndrup
Poul Erik Ravn, Johan Ekmannsallé 3, Kastrup
Lazar Shaff, Polen
Susette Skovsbæk, Engparken 14, Esbjerg
Willy Sommer, Ugelsøvej, Silkeborg
Birthe Irene Thomsen, Harken, Vrå
Hans Chr. Tøttrup, Søren Møllersgade 26, Randers
Jon Wozniak, Nordgade 17, Randers

AMTSOVERSIGT

Vinterholdet 1969—70:

Københavns amtskommune	6
Frederiksborg amtskommune ...	4
Roskilde amtskommune	1
Storstrøms amtskommune	1
Fyns amtskommune	1
Sønderjyllands amtskommune ...	1
Ribe amtskommune	1
Vejle amtskommune	3
Ringkøbing amtskommune	3
Århus amtskommune	12
Viborg amtskommune	1
Nordjyllands amtskommune ...	15
	49

Desuden:

USA	1
Polen	1
	51

Sommerholdet 1970:

Københavns amtskommune	8
Storstrøms amtskommune	1
Fyns amtskommune	1
Sønderjyllands amtskommune ...	2
Ringkøbing amtskommune	1
Århus amtskommune	6
Viborg amtskommune	6
Nordjyllands amtskommune ...	7
	32

Desuden:

Island	1
Færøerne	1
Tjekkoslavakiet	1
Polen	4
	39

Indholdsfortegnelse

	Side
Gordon Christensen: Et forord	3
Elbæk Petersen: Dannelse og uddannelse	5
Elbæk Petersen: Siden sidst	13
Sten Højgaard: De sorte Pantere	23
Svend Tornbjerg: De forenede Nationers tilblivelse	28
Hans Nymark: Et fremtidsperspektiv	32
O. Kjems Toudal: Landbrugets udvikling	35
Riis-Vestergaard: Fremmedgørelse	38
Svend Haugaard: Miljøet vi skal leve – og helst trives i	52
Breve og hilsner	54
Gordon Christensen: Fra elevforeningen	56
Regnskab for St. Restrup Højskoles elevforening	57
Elevliste for vinterholder	58
Elevliste for sommerholder	59
Amtsoversigt	61

Troldkirken ved St. Restrup - F. Bau - 1968